

TURISM

Algab kahe mereäärse hotelli ehitus

Veel tänavu alustavad Haapsalus Sadama tänaval nii Hestia kui ka Promenaadi hotell ehitustöödega, et aasta-kahe pärast avada uued laiendused.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Kahe hotelli ehitus ja tulevane klientide hulga suurenemine toob aga piirkonda kaasa senisest suurema liikluskooresse ja parkimiskohtade nõudluse. Juba praegu on Sadama tänav parkivaid autosid täis ja vaba kohta leida keeruline.

Probleemile viitas ka Promenaadi hotelli omanik Tarmo Sumberg. „Mahu lisandumisel on mõju piirkonna liiklusele ja parkimise olukorrale. Loodame, et linnavalitsus on selles osas tähelepanelik ning aitab elada ja toimida nii majutusasutustel kui ka kohalikel elanikel,” ütles ta.

Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu nentis, et läheb keeruliseks, eriti just parkimisega. Kuid tema hinnangul on parkimisega probleem ainult ehitamise ajal.

Parkimiskohtade arv Hestia hotelli juures väheneb pärast ehitust; praegu on Hestia parklas kohti 20 autole. Promenaadi hotelli juurde on plaanitud 75 parkimiskohta.

Mäesalu sõnul võib pärast ehitusi tekkida raskusi hoopis hotellide töötajate autode parkimisel, kuid selle lahendusena tõi ta välja, et töötajad võiksid kasutada ühistransporti. „Teed laiemaks pole võimalik ehitada, möödasõitu kusagilt teha pole võimalik,” ütles ta.

Toad parkla kohal

Esimesena alustab ehitamist Hestia hotell, kes juba oktoobris plaanib kopa maasse lüüa, et praeguse parkimisplatsi asemele rajada 60

Esimesena algab veel sel kuul
Hestia hotelli laienduse
ehitus. ESKIS

numbritoaga juurdeehitis. Plaan on ehitada nii, et maapinnale jäävad parkimiskohad ja hotellitoad tulevad nende kohale.

Hestia Haapsalu hotelli juhi Lauri Teoreinu sõnul kulub ehitusele veidi üle aasta ja laiendus on plaanis avada 2027. aasta alguses. Arvestanud on Hestia kaheksa miljoni eurose investeeringuga.

Paralleelselt juurdeehitusega on uue aasta algusest kavas ümber kujundada olemasolev hoone. Hotelli vastuvõtuala muudetakse ning laiendatakse spaad

ja konverentsisaali, mis tulevikus mahutab kuni 150 külalast. Ehkki ehitus hotelli igapäevatööd ei sega, võib spaa laiendamise ajal hotellis lühiajalisi piiranguid olla.

Läheb lammutamiseks

Promenaadi hotelli omaniku Tarmo Sumbergi sõnul alustavad nad hoone senise juurdeehitise aastaid planeeritud lammutamist töönaoliselt sel aastal. Uue ehituse algus on plaanitud järgmise aasta esimesse poole.

Varem on Sumberg Lääne Elule öelnud, et plaanib samuti ehitusega valmis saada 2027. aastal. Nüüd ta enam nii kindlalt seda väita ei söandanud.

„Ajaplaan selgub, kui on ehitusleping sõlmitud,” ütles Sumberg. Samuti ei soovinud ta veel investeeringu suurust täpsustada.

Promenaadi hotelli laienduse on plaanis rajada 105 tuba ja kokku enam kui 200 voodikohata. Tööd hakkab tulevane hotell pakkuma 80–100 inimesele.

Kliente jagub

Kaks teine teisel pool teed asuvat hotelli konkurendi laienemises suurt probleemi ei näe.

„Nõudlus tekitab pakkumist ja pakkumine nõudlust,” ütles Teorein ja lisas, et suurem majutuskohade arv on kasulik kogu Haapsalule. „Kui on rohkem ööbimiskohti, on ka rohkem turiste, kelle arvelt saavad restoranid ka talvisel perioodil rohkem avatud olla. See aga loob linna juurde töökohti, mis omakorda toob siia noori peresid.”

Ka Sumbergi sõnul mitmekesistab iga lisanduv voodikoht Haapsalu majutust. „Meie sihtgrupid on keskmisest nõudlikumad ja kvaliteetset teenust hindavad kliendid,” lisas ta.

Hestia Hotel Groupile kuulub kümme hotelli Eestis ja Lätis. Endise hotelli Laine maja Sadama tänaval hakkas Hestia haldama 2021. aasta aprillis.

Promenaadi hotelli ostis äri-meis Tarmo Sumberg 2021. aasta suvel. Talle kuulub hotelele Eestist Slovakkiani.

Prokuratuur küsib tapjale keskmist karistust

Prokuratuur küsib aprillis Haapsalu varjupaigas kaaslase tapnud Leonid Rostovštšikovile üheksa-aastasest reaalselt vangistust.

Süüdistuse järgi lõi süüdistatav kannatanut ühe korra noaga kõrri, misjärel viimane sündmuskohal suri.

Lääne ringkonnaprokuröri Indrek Kalda sõnul on tegemist keskmise karistusega. Karistus-seadustik näeb sellise teo eest süüdimõistetule ette 6–15aastast vangistust.

Prokuröri hinnangul kinnitasid kogutud tõendid, et süüdistatav sai aru oma teo keelatuses ja suutis teo ajal oma käitumist juhtida. „Ehk ta oleks võinud kannatanu surmani viinud sündmuste ahela katkestada,” ütles Kalda.

Karistuse määramisel arvestas prokuratuur ka sellega, et rünnet alustas kannatanu ja mõle-

mad mehed olid joobes. „Seega oli tegu tüliga, mis sel korral lõppes traagiliselt kombel kannatanu surmaga,” ütles Kalda.

Kohtuasja eelmisel istungil septembri alguses ütles mehe kaitsja Kadi Sitska, et tegemist oli hädakaitsesega, kus süüdistatav tõrjus rünnet, mille järel sai ründaja vigi.

Varem kriminaalkorras karistamata mees enda süüd ei tunnistanud ega kahetsenud tehtut.

24. aprilli varahommikul sai politsei teate, et Haapsalu varjupaigas on leitud läbilõigatud kõri-ga mehe surnukeha. Politsei pidas sündmuspäeval kuriteos kahtlustatava mehe kinni ja ta on siiani viibinud vahi all.

Süüdistataval kehtivaid kriminaalkaristusi pole, kuid teda on varem kahel korral vägivallakuritegude eest karistatud.

MALLE-LIISA RAIGLA

Rendsburg saab Haapsalu-nimelise tänava

Haapsalu Saksamaal asuv sõpruslinn Rendsburg otsustas anda ühele uuele tänavale Haapsalu nime. Haapsalustraße hakkab paiknema vanalinna serva rajatavas uues Neuwerk-Westi linnaosas, kus varem asunud kasarmute asemele tuleb elamurajoon.

Haapsalu aselinnapea Tõnu Parbus sõnul otsustas Rendsburgi linnavalitsus tänava nii nimetada seetõttu, et kahe linna vahel on olnud pikk sõprus-suhe. Haapsalu ja Rendsburg sõlmisid sõprussidemed aastal 1989.

Otsuse tänavale Haapsalu nime andmiseks tegi Rendsburgi linnavalitsus juba mullu, kuid sel nädalavahetusel osaleb Haapsalu esindus tänava avamisel. Sõpruslinnale kingituseks viiakse kolm Haapsalu valget pinki, millel on kirja „Haapsalu 1279” asemel „Rendsburg 1199” – see

Haapsalu aselinnapea Tõnu Parbus viis kingitavad pingid Saksamaale.

TÕNU PARBUS

on Rendsburgi esmamainimise aasta.

Parbus sõnul käis Rendsburgi esindus mullu Haapsalus ja seal-sele linnapeale hakkasid siinsed valged romantilised pingid väga

meeldima. Seetõttu otsustaski Haapsalu Rendsburgile pingid kinkida. Haapsalu kingitud pingid leiavad koha teatrikesisel platsil. Umbes 30 000 elanikuga Rendsburg asub Põhja-Saksamaal

Schleswig-Holsteini liidumaal, Eideri jõe ja Kieli kanali vahel.

Teadaolevalt on Haapsalu nime seni kandnud ainult Peterburis Gutujevski saarel asuv väike tänav.

KAIRE REILJAN

● JUHTKIRI

Katsevõistlus

Eesti erakondadel on üldiselt komme oma liikmeid ohjes hoida. Vaadata kiivalt, kelle trummide põrinal ja kelle lipu lehvides need lahingusse, s.t valimistele lähivad. Mõni nädal tagasi viskas EKRE oma ridadest välja mitu inimest, kes partei nimekirjade vastu kandideerisid. Sama trikki on tehtud ka varem. Eks alanud Haapsalu linnapea Urmas Suklese ja tema kauaaegse kodupartei Reformierakonna tüli samuti tõigast, et Sukles kandideeris mitteparteilises nimekirjas.

Hoopis teise suuna esindaja on aga praegustel kohalikel valimistel Isamaa. Isamaale on ükskõik, kes nende lippu lehvitab, peasi, et see on õige partei lipp. Näiteks Vormsil kandideerib Isamaa nimekirjas küll kaks partei liiget, aga nood ei kuulu mitte Isamaasse, vaid hoopis Reformierakonda. Tõik, et partei nimekirjas pole ühtki partei liiget, ei sega Isamaa piirkonna koordinaatorit Jaanus Karilaidu kulgivõrd. Ka Haapsalu ja Lääne-Nigula volikogude kandidaatide nimekirjades on isamaalasi napilt pooled.

Sellise ootamatu liberaalsuse põhjust pole vaja kaugelt otsida. Praegu on küll kohalike omavalitsuste volikogude valimised, kuid Isamaa pilk on suunatud kaugemale, riigikogu valimistele 2027. aasta kevadel. Lootus on oma lipp kõigile nähtavaks muuta ja meelde jätta. Et valijad, kes valisid isamaalist nimekirja nüüd, teevad seda ka pooleteise aasta pärast, mis sest, et siis on nimed juba teised.

Osa nimesid on kindlasti ka samad. Tõenäoliselt pistetakse riigikogu valimisnimekirja näiteks Lääne-Nigula esinumber Neeme Väli, keda Isamaa plakat Haapsalu turu kõrval miskipärast hoopis Viru-Nigula volikogusse soovib valida. Suur šanss on riigikogu kandidaatide nimekirja pääseda teistelgi, kes nüüd korralikku häälesaaki demonstreerivad. Ehk teisisõnu tunduvad kohalikud valimised olema pigem kandidaatide proovilepanek, n-ö kodune katsevõistlus enne suurvõistlust.

● TEISED LEHED

Ettevaatust, poliitikud täidavad oma lubadusi!

DELFI. See võib tunduda esmapilgul uskumatu, aga elu on näidanud, et erakonnad hakkavadki pärast valimisi võimule saades oma lubadusi ellu viima. Olgu selleks maksuküüru kaotamine, teise pensionisamba lammutamine, abieluvõrdsuse kehtestamine, majaomanike lumelükkamise „teoorjuse” kaotamine või vähem silmatorkavad asjad – tasub valmis olla, kirjutab juhtkirjas Delfi.

Tõsi, kohati on lubatud üle võimaluste piiride ning peab arvestama oma koalitsioonikaaslaste lubaduste ja punaste joontega. Seega päris kõike ellu ei viida. Kuid kindlasti tasub erakondade programme ja eriti põhilubadusi harjumuspärasest tõsisemalt võtta, mitte valida lihtsalt sõbralikkust ja tuttavat nägu.

Seega kutsumegi kõiki lähenevatel kohalikel valimistel hääletama – kui ei osale, saad pärast ainult ennast süüdistada, kui uus valla- või linnavõim sulle vastu näppe lööb. Ühtlasi kutsume kõiki üles proovima hullu tempu, midagi tõeliselt pöörast ja uut – lugema erakondade ja valimisliitude kohalikke programme. Teisisõnu, tegema läbimõeldud valikut.

Sama tähtis on meeles pidada, et kohalikel valimistel tuleks lähtuda ikka oma koduvalla või -linna vajadustest. Opositsioon üritab muidugi lõigata kasu valitsusvastasest meeleolust ning kujundada tänavusi valimisi umbusaldusavalduseks valitsusele. Kuid on oht, et selle kattevarjus jäävad kohalikud teemad ja otsustuskohad, mida ju otseselt sügisel valimised mõjutavad, tagaplaanile. Nii võibki juhtuda, et hääletad valitsuse vastu, kuid tulemuseks saad vähem rattateid või eestikeelsele kooliõppele ülemineku aeglustumise, kirjutab Delfi juhtkirjas.

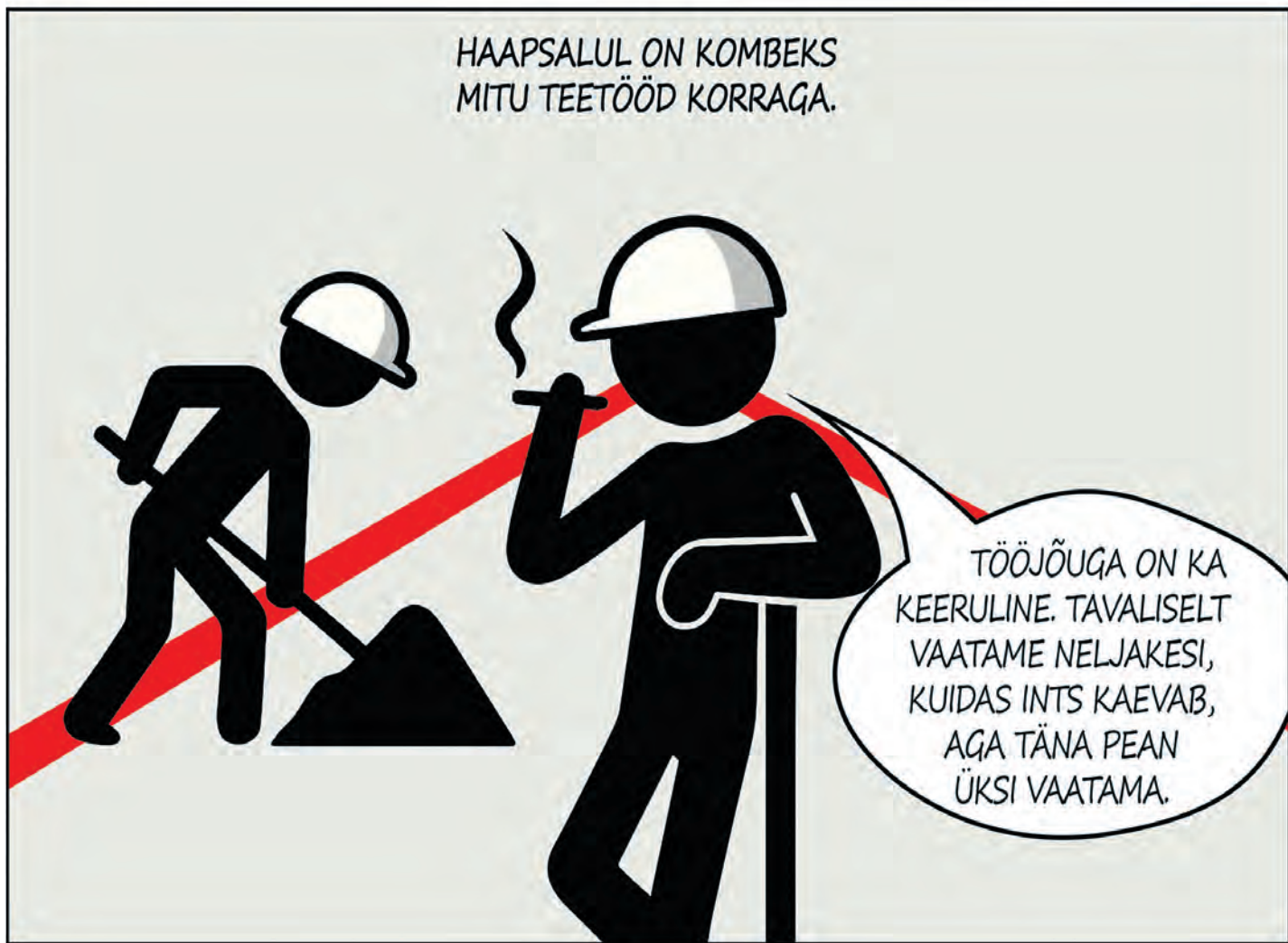
● LAUSELAEN

„Kaks miljonit kärbet pole muidugi väga palju, kui kogu valitsusala eelarve on ligi 500 miljonit eurot.”

Siseminister Igor Taro. Lääne Elu, 2. oktoober

NÄDAL

2025

Kohalike valimiste tulemused on juba kuju võtmas

Nagu Barack Obama kunagi ütles: valimistel on tulemused. Vahel väiksemad, vahel suuremad. Ning kindlasti ei tähenda tulemused lihtsalt muutust parlamendi või kohalike volikogude koosseisus, vaid palju enam.

SEEKORDSETE kohalike valimiste tulemus on suured muutused Eesti elus. Mitmed neist on näha juba nüüd, enne kui valijad on sedelid kasti lasknud.

Väiksematest alustades: erakonna Eesti 200 kadumine suurest poliitikast saab ametliku kinnituse. Eesti 200 suutis nimekirja välja panna vaid kümnes omavalitsuses ega pääse volikokku neist suuremates, kõige tähtsamana Tallinnas. Sellise toetuse kadumise järel algab tõenäoliselt erakonna lagunemine.

Eesti 200 olematu toetus võis Toompea koalitsioonis peaosa täitvale Reformierakonnale pikka aega hästi sobida, kuid juba mõne hääle kadumine Eesti 200 fraktsioonist riigikogus tooks samuti kaasa valitsuse vahetumise. See tõenäosus on väga suur ja just seetõttu raamistabki opositsioonierakondade enamik kohalikke valimisi valitsuse usaldusreferendumina.

Kuid lüüasaamine ootab kohalikel valimistel ka Reformierakonda ennast. Kuigi praegu pole keegi esile astunud sooviga Kristen Michal erakonna esimehe kohal välja vahetada, siis pärast 19. oktoobrit ja valimiskampaania lõppemist tuleb selleks sobivam aeg ning võib ette näha, et keegi seda teeb.

Praeguste avaliku arvamus uurin-gute järgi ei värvu valimiste õhtul Eesti kaardil kollaseks ükski omavalitsus, isegi mitte Rae vald. Aga tähtsaim on Tartu, kus valimiste tulemusel saab ilmselt otsa aastakümneid kestnud Reformierakonna võim. See on nii suur läbikukkumise sümbol, et käivitab kindlasti suure sisemise muutuse, mis võib lõppeda alates 2014.

ANVAR SAMOST
kolurnnist

aastast ehk Andrus Ansipi kõrvaleastumisest Reformierakonnas valitsenud kultuuri kadumisega. Mis asemele tuleb?

Kohalike valimiste juba realiseerunud tulemus on ka ajaloo suurima puudujäägiga koostatud riigieelarve eelnõu. Täpselt Euroopa Komisjoni lubatud 4,5 protsendi suuruse defitsiidiga eelarve, mis näeb ette enam kui miljardi euro laenamist palkade, pensionide ja toetuste maksmiseks ja tõstmiseks, aga lisaks sellele Reformierakonna vaates kriitilistele valijarühmadele tulumaksu alandamiseks räägib selget keelt. Küsitlustes läbi aegade kõige madalamale tasemele langenud toetuse taastamine on absoluutne prioriteet, mis on prügikasti saatnud Reformierakonna pikaajalised põhimõtted ja Eesti senise rahanduspoliitika.

Omaette küsimus on, kas kõik Reformierakonna fraktsiooni liikmed riigikogus riigieelarve poolt hääletavad, arvestades selle tulemuspõhisest vormist tulenevat läbipaistmatust.

Põhimõttelised muutused on juhtiva valitsuserakonna, kuid ka teiste erakondade hoiakutes toimunud energeetika ja keskkonna küsimustes.

Kuigi praegu pole keegi esile astunud sooviga Kristen Michal erakonna esimehe kohal välja vahetada, siis pärast 19. oktoobrit ja valimiskampaania lõppemist tuleb selleks sobivam aeg ning võib ette näha, et keegi seda teeb.

Veel eelmisel aastal Reformierakonna poliitikute poolt ametnike suunamisel peale surutud üleminek sajaprotsendilisel „rohelinele” energiale on päevakorrast maas. Reformierakonna uus kliimaminister on hoopis energeetikaminister, uues energiamajanduse arengukavas on esikohal elektri konkurentsivõimeline hind ja varustuskindlus. Absurdselt kliimaseadust ei tule. Suuremad roheaktivistid on nii erakondades kui ka ametnike seas tahaplaanile nihutatud või lausa ametist lahkunud. Kõige enam paistab silma, kuidas erakondade retoorika on täielikult muutunud.

Ja mitte ainult energia küsimuses. Mõne päeva eest küsisid saatejuhid Vikerraadio valimisdebatis erakondade suhtumist autode kiiruspiirangute allapoole toomise plaani kohta, mille ametnikud on liiklusohutuse kavasse sisse kirjutanud. Mitte ükski poliitik seda ei toetanud. Nii toksiliseks on autojuhtide kiusamine vähem kui aastaga saanud. Kasti-rattaga keegi peavoolu erakondadest enam kampaaniat tegema ei kipu.

Kõike seda arvestades tuleb tõdeda, et aeg-ajalt kõlav üleskute hoida kohalikud valimised eraldi üleriiklikust poliitikast on kas rumal või lausa pahatahtlik. Loomulikult on igas omavalitsuses konkreetsed selle omavalitsuse teemad ja küsimused, millele valijad tahavad anda oma vastuse. Kohalikud teemad on aga alati seotud üleriikliku poliitikaga – nii erakondade ja inimeste kaudu kui ka valdkondade kaudu nagu energeetika, maksud, eelarve, haridus, keskkond, töökohad ja sissetulekud.

Elektrilevi uus piirkonnakeskus rajatakse Imatra Elektri kunagise kontori asemele.

ESKIS

UUS KONTORIHOONE

Elektrilevi ehitab uue piirkonnakeskuse

Võrguettevõtte Elektrilevi plaanib ehitada järgmise aasta lõpuks Haapsallu uue piirkonnakeskuse ning otsib nüüd riigihankega selle projekteerijat ja ehitajat.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Piirkonnakeskus tuleb Tööstuse tänavale, kus praegu asub Imatra Elektri esindus. Elektrilevi ostis Lääne-Eestis ja Viimsis elektriteenust pakunud Imatra Elektri 2021. aastal, kuid kahe ettevõtte täielik ühendamine on siiani pooleli.

„Olemasoleva kontori asemele planeerime ehitada uue, kahekorralise puidust kontorihoone, kuhu koondame nii kontori- kui ka elektrikute ruumid. Lisaks renoveerime praeguse töökoja, lammutame mittevajalikud hooned ning korrastame kogu territooriumi,” ütles Elektrilevi piirkonnajuht Kahro Kaldma. Planeeritud on ka garaažid sõidukite ja tehnika jaoks ning laohoone vajalike materjalide hoiustamiseks.

Kui palju kõik maksma läheb, selgub Kaldma sõnul hanke tulemuse põhjal. Pakkumuste esitamise tähtaeg on 27. oktoober. „Praegused Haapsalu kontori- ja töökojahooned on amortiseerunud ega vasta enam tänapäevastele vajadustele. Elektrilevi on elutähtsa teenuse osutaja ning on äärmiselt tähtis, et nii kontoritöötajatel kui ka välitöödel tegutsevail elektrikuil oleksid nüüdisaegsed ja turvalised töötingimused,” ütles Kaldma.

Riigihanke dokumentide seas oleval lähteülesandes on kirjas, et

Haapsalu kontori projekt on katsetus, mille põhjal saab kujundada Elektrilevi tulevased piirkonnakontorid, mis peaksid olema energiatõhusad, modulaarse ülesehitusega ja kohandatavad erineva suurusega meeskondadele. Büroohoone visioonikavandi koostas ettevõtte What If OÜ.

„Uue kontori projektiga loodame alustada juba käesoleval aastal ja valmis saada järgmise aasta lõpuks,” lausus Kaldma.

Haapsalu kontori projekt on katsetus, mille põhjal saab kujundada Elektrilevi tulevased piirkonnakontorid, mis peaksid olema energiatõhusad, modulaarse ülesehitusega ja kohandatavad erineva suurusega meeskondadele. Büroohoone visioonikavandi koostas ettevõtte What If OÜ.

„Uue kontori projektiga loodame alustada juba käesoleval aastal ja valmis saada järgmise aasta lõpuks,” lausus Kaldma.

Hiiumaa firma Rooniit OÜ plaanib kasutada Haapsalus lõigatud pilliroogu katuste tegemiseks.

JUHAN HEPNER

Haapsalus hakatakse talvel taas roogu niitma

Haapsalu linnavalitsus küsib keskkonnaametilt nõusolekut, et rookatuste ehitamisega tegelev Hiiumaa ettevõtte Rooniit OÜ saaks talvel taas lõigata Uuemõisa alevikus asuval Roomasti maa-tüüki pilliroogu.

Ettevõtte omanik, Hiiumaal elav saarlane Marko Rand ütles, et on käinud Haapsalus sellel maa-tüüki roogu lõikamas juba umbes kümme aastat. „Kogun roogu igalt poolt. Läänemaal käin lõikamas

veel Matsalus ja ka Noarootsis RMK aladel. RMK teeb oksjoni ja saad kümneks aastaks lepingu. Haapsalus kuulub maa aga linnale, seda haldab Silma looduskaitseala ning seal tuleb igal aastal luba küsida,” selgitas Rand Lääne Elule.

Kui palju ta sellelt maatükilt talvel roogu saada loodab, ei osanud Rand praegu prognoosida. Tema sõnul ei sõltu töö aga väga palju sellest, kui külm talv tuleb

ja millises ulatuses maapind ära külmub. Roo niitmiseks kasutab ta ise ehitatud masinat.

„Mul on masinal meetrilaiused roomikud,” ütles ta. Selle roomikmasina ehitas Rand paari aasta eest. „Konkurendid panid mul eelmise masina põlema Haapsalus kaks aastat tagasi,” rääkis ta.

Süüdlast toona ei tabatud. Rand ütles aga, et teab, kes selle juhtumiga taga oli, kuid kindlate tõendi-

te puudumisel ta seda nime praegu avalikult öelda ei saa.

Haapsalu linnavalitsuse linna-keskkonna spetsialist Briti Klimberg ütles Lääne Elule, et linna arengukava järgi on plaanis, et see maatükk jääbki roostikualaks ja midagi muud sinna praegu ei kavandata.

Klimberg lisas ühtlasi, et Rooniit OÜ on ainuke ettevõtte, kes on avaldanud soovi seal pilliroogu koguda. JUHAN HEPNER

LÜHIDALT

Lihula soojafirmale on kaks huvilist

Lihula Soojuse ostuks on kaks huvilist, kes peavad oma pakkumised Läänerranna vallale esitama teisipäevaks.

Vallavalitsuse liige Urmas Osila ütles, et vald tegi müügile suunatud pakkumise kolmele Eesti suuremale soojaettevõttele. Neist kolmest kaks on käinud Lihula Soojusega tutvumas. „Üks ettevõtte ütles kohe, et neid huvitavad innovaatilisemad lahendused,” ütles Osila.

Ehkki Osila ei soovinud ettevõtete nimesid veel avaldada, rääkis ta, et huvilised on lisaks hoonetele tutvunud ka kogu ettevõtte dokumentatsiooniga, ja oli kindel, et enne aasta lõppu saab müügitehing tehtud.

Oma pakkumise peavad ettevõtted tegema teisipäevaks. „Siis selgub,” ütles Osila.

Osila oli veendunud, et soojaettevõtte müügiga langeb ka küttehind klientidele. Läänerranna valla suurim kaugkütte tarbija on vallavalitsus ise.

Enne soojafirma müüki ostis Lihula Soojus poole miljoni euroga ära Lõpe, Koonga, Varbla, Virtsu ja Kõmssi katlamajad.

Eelmise aasta majandusasta aruande järgi oli Lihula Soojuse müügitulu üle 251 000 euro ja kasum üle 16 000 euro.

Malle-Liisa Raigla

Vormsi Isamaa nimekirjas isamaalasi pole

Vormsi Isamaa 12-liikmelisse nimekirja kuulub küll kaks Reformierakonna liiget ja üks endine kesk-erakondlane, aga Isamaa egiidi all välja tulnute seas pole ühtegi sama partei liiget.

„Tegelikult ikkagi olemuslikult on,” ütles Isamaa Läänemaa piirkonna esimees Jaanus Karilaid. Tema sõnul võib isamaalaseks pidada nimekirja esinumbrit Tanel Viksi, kes on kuulunud Isamaaliitu ning Isamaa ja Res Publica Liitu, aga sealt 2017. aastal välja astunud.

„Võtame lähiajal ette, vaatame, räägime,” ütles Karilaid. „Viks on hingt isamaalane.”

Viks ütles Lääne Elule, et otsus Isamaa nimekirjas valimiste min-

na oli pragmaatiline: teatud küsimusi saab korraldada valimisliidu tasemel, aga teatud küsimusi mitte ja selleks kulub ära erakonna tugi. „Teised erakonnad mulle ideoloogiliselt ei sobi,” märkis ta.

Erakonnast lahkus kaitseliitlastest Viks töö pärast. „Mul oli aktiivne militaarperiood ja ma ei pidanud eetiliseks erakonda kuuluda,” ütles ta.

Vormsi Isamaa 12 liikmest kaheksa pole kunagi ühtegi parteisse kuulunud.

Lääne-Nigula Isamaa nimekirja 40 liikmest 16 on isamaalased. Haapsalu 30-liikmelisest nimekirjast kuulub Isamaasse 14 kandidaati ja Reformierakonda üks kandidaat.

Kaie Ilves

ANDRA KIRNA

Algab jahihooaeg

Läänemaa jahimehed alustavad hooaega sel nädalavahetusel põdrajahiga.

Läänemaa jahindusnõukogu sai tänavu oma haldusala 17 jahiseltsile (14 Läänemaal ja neli Läänerranna vallas) loa küttida 207 põtra, 169 metskitse ja 1100 metssiga. Limiitdivabalt tohib küttida punahirve ja šaakalit. Noarootsis on lubatud lasta kaks hunt.

Läänemaa jahindusklubi esimehe Endrik Rauni sõnul pole lubade arv otsene kohustus. „Kui loomi pole, siis nii on ja see on adekvaatne põhjus vähem küttida,” lisas ta.

Metssigu on Läänemaa jahimehed küttinud üle poole kokku lepitust. „567 tänase seisuga,” ütles Raun nel-

japäeval. „See näitab, et meetmed metsseajahi intensiivistamiseks on olnud efektiivsed. Praegu on näiteks metsseajahil lubatud kasutada ka öösihikuid.”

Rauni sõnul ei ole seni ükski Läänemaal laboris saadetud metsseaproov näidanud loomal sigade Aafrika katku, küll aga on leitud seda Rapla maakonnas, sh Märjamaal.

Šaakaleid, keda Läänemaal on läbi aastate küttitud rohkem kui mujal, on Rauni sõnul jäänud Matsalu kandis vähemaks, kuid nüüd on neid rohkem liikumas Noarootsis.

Eelmisel jahihooajal küttisid Läänemaa jahimehed 226 põtra, 175 metskitse, 11 hunt ja 887 metssiga.

Andra Kirma

Sotsiaalkindlustusamet kolib kohtumajja

Riigi Kinnisvara aktsiaselts (RKAS) otsib hankega Haapsalu kohtumaja remontijat. Remont on ajendatud sellest, et uuel aastal on plaanis kolida sotsiaalkindlustusameti Haapsalu esindus, mis praegu teenindab inimesi aadressil Jaama 15. Sadama tänaval asuva kohtumaja ruumidesse.

„Osaline uste vahetus, invalifti ja inva-WC paigaldus, osalised viimistlus-, valgustusega seotud ning

muud vajalikud tuged- ja nõrkvoolutood,” loetles RKASi projektdirektor Nikolay Stadnik, mida kohtumaja remont hõlmab.

Riigihanke pakkumuste esitamise tähtaeg on 16. oktoobril. „Lepinguni on eesmärk jõuda hiljemalt 14. novembril ning ehitustöö tähtaeg on neli kuud alates lepingu sõlmimisest,” rääkis Stadnik. „Ehituse eeldatakse maksumus on 97 000 eurot.”

Juhan HEPNER

Omanikku vahetas tuhandeid raamatuid

Tasuta raamatute laadal septembri teisel laupäeval Haapsalu kultuurikeskuse fuajees vahetas omanikku veidi alla 10 000 teaviku.

Haapsalu pearaamatukoguhoidja Janne Tensoni sõnul läks 3000 raamatut hoiuraamatukogusse ja vähemalt teist sama palju jõudis kodudesse. „Pluss 27 aastakäiku ajakirju,” märkis Tenson.

Ajakirjad osutusid tänavu eriti kuumaks kaubaks. „Eesti Looduse aastakäigud aegade algusest peale ja Loomingud, pakkide kaupa nõoriga kokku seotud. Samamoodi pakis

leidsid need ka uue omaniku,” ütles Tenson. Eesti Naist oli seekord vähem, aga oli Kroonikat, Pere ja Kodu, Tiit ja ingliskeelseid programmeerimisajakirju.

Raamatulaata on Haapsalus peetud vähemalt 15 aastat. Tensoni sõnul kogub raamatulaat aasta-aastalt populaarsust. „Juba praegu küsitakse tuleva aasta kohta, et kas ikka tuleb,” ütles Tenson.

Mullu leidis laadal uue omaniku 5000 teost. Kõik, mis laadalistest üle jääb, viiakse hoiuraamatukokku. Kaie Ilves

Ulukiasurkondade seisund ja kütmissoovitus

2024

- Sama-aastaste poegade emakarud **112**
- Üldarv vähemalt **1000** isendit
- Kütiti **101** karu
- **6692** karu vaatlusjuhtumit (2023. aastal **6040**; 2022. aastal **5360**)
- Karude juurdekasv Eestis 2024. ja 2025. aastal jahimeeste hinnangul **+6,4** protsenti; Läänemaal **+18,9** protsenti
- Kahjustatud mesitarusid Eestis 2023. aastal **343** ja 2024. aastal **482**; Läänemaal 2023. aastal **15** ja 2024. aastal **13**
- Kahjustatud silorulle Eestis 2023. aastal **1260** ja 2024. aastal **1674**; Läänemaal 2023. aastal **20** ja 2024. aastal **0**
- Kütmissoovitus 2025. aastal: **üle 110** karu

KESKKONNAAGENTUUR

Läänemaa karupopulatsioon on kasvanud kiiremini kui Eestis tervikuna.

KAAREL TAMMAN / JAHIS

Jahimeeste infosüsteem Jahis

Läänemaa:

2024

- Vaatlusi **206**, millest jäljivaatlusi **12** ja ulukivaatlusi **194**. Täiskasvanud loomi **192**, sama-aastasi poegi **13**, üheaastasi poegi **43**

2025 (kuni septembrini)

- Karuvaatlusi **188**, millest jäljivaatlusi **13** ja ulukivaatlusi **175**. Täiskasvanud loomi **182**, sama-aastasi poegi **23**, üheaastasi poegi **14**
- Kahjuteateid **3**

Lääneranna vald:

2024

- Vaatlusi **99**, millest jäljivaatlusi **11** ja ulukivaatlusi **88**. Täiskasvanud loomi **86**, sama-aastasi poegi **0**, üheaastasi poegi **6**

2025 (kuni septembrini)

- Vaatlusi **98**, millest jäljivaatlusi **12** ja ulukivaatlusi **86**. Täiskasvanud loomi **98**, sama-aastasi poegi **13**, üheaastasi poegi **4**
- Kahjuteateid **7**

METSLOOMAD

Karude jaht käib kohtusaalides

Eelmisel nädalal tühistas Tallinna ringkonnakohus halduskohtu määruse ja peatas sellega karujahi Eestis, kuni MTÜ Eesti Suurkiskjad ja keskkonnaameti (KKA) vahelises kohtuvaidluses lahendini jõutakse. MTÜ kaebas ameti kohtusse, sest peab karulaskmislubade senist jagamist ebaseaduslikuks.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Eleri Lopp Eesti Suurkiskjate MTÜst rääkis, et kohtus on juba varasemast arutlusel kaks kaebust karujahilubade teemal. „Esimese kohta tegi ringkonnakohus juba otsuse, et KKA load olid õigusvastased. Ka teise vaidluse puhul tegi halduskohus sarnase otsuse, mille KKA kaebas ringkonnakohtusse edasi ja menetlus on pooleli,” selgitas Lopp.

MTÜ palus ühtlasi esialgse õiguskaitse korras peatada KKA korralduse kehtivuse kohtulahendi saabumiseni.

KKA vaidlustas selle ja halduskohus tühistaski esialgse õiguskaitse, misjärel MTÜ läks karudele ajutist kaitset küsima ringkonnakohtusse. Ringkonnakohtu määrust, mis karude kütamise peatas, vaidlustada enam ei saa.

Mitu karu on?

Kui palju karusid Eestis elab, ei paista keegi täpselt teadvat. KKA seirearuande karude arv (ligi 1000) on jahimeeste pakutust (1400) pea kolmandiku väiksem.

Tartu ülikooli teadur, terioloog Egle Tammeleht ütles, et kuigi ulukiseire on keskkonnaagentuuri (KAUR) ülesanne, pole Eestis kahjuks sellist arvukushinnangut, mis oleks metoodiliselt arusaadavalt lahti kirjutatud ja korrektselt tehtud.

„Jahimeestel ei tea ma üldse mingit metoodikat olevat. Põhimõtteliselt peaks seirega tegelema sõltumatu asutus, mida jahimehed siinkohal kindlasti pole. Keskkonnaagentuuri metoodikast on rohkem teada kui jahimeeste omast, aga ka see ei vasta päris ühelegi heakskiidetud ja arusaadavale metoodikale,” rääkis ta.

Läänemaa jahinduskubi esimees Endrik Raun ütles, et jahimeeste andmed on ilmselt täpsamad, sest nemad on n-ö eesliinil. Jahimeeste infosüsteem Jahis kogub ulukivaatlusi ja sinna lähevad kirja ka jahimeeste rajakaameravaatlused.

„Kaameravaatlused kinnitab piirkonnas üks inimene ja karud on tegelikult üsna hästi eristata-

vad,” rääkis Raun ning lisas, et võimalikke vigu ja kordusloendusi ka arvestatakse.

Euroopa Liidu loodusdirektiivi järgi on karu kaitsealune liik ja luba tema kütamiseks saab anda vaid erandkorras. Varem on KKA jaganud jahimeestele lube karude asustustiheduse järgi ja maakondade kaupa, põllumajanduslike kahjude ennetamise põhjendusega. Nüüd peab selle aluseks olema tegelik karukahju.

„Kui üks jahihooaeg vahele jääb, on meil järgmisel aastal vähemalt sadakond karu rohkem,” väitis Raun.

Karukahjusid loevad Eestis kokku nii KAUR kui ka jahimehed. Esimene peab arvestust kahjude üle, mille eest riik põllumeestele hüvitist maksab. Näiteks kahjustatud mesitarude ja silopallide puhul. Jahimehed koguvad teavet Jahise kaudu kahjude kohta, mille eest hüvitist ei saa. Näiteks maisi- ja kaerapõldudel nahka pistetu puhul.

Kuigi KAURI raporti järgi arvestatakse karukahjudega juba lask-

mislubade andmisel, ei leia MTÜ Eesti suurkiskjad, et seda tehtaks vajaliku täpsusega. „Iga isend on kaitse all ning enne kütamise lubamist tuleb ammendavalt näidata, et teisi lahendusi ei ole,” selgitas Lopp. Ta lisas, et need asjad tulebki selgeks teha kohtuasjas, mille lõppemiseni karujahi peatatud on.

„Kui üks jahihooaeg vahele jääb, on meil järgmisel aastal vähemalt sadakond karu rohkem,” väitis Raun. Tema sõnul tähendab see, et karudel jääb metsas eluruumi vähemaks ja nad satuvad veel rohkem inimasustuse lähedusse ning toidupuudus ajab nad mesitarude, vilja ja prügikastide kallale.

„Karud murravad ka põdravasikaid ja sõralisi,” ütles Raun ja lisas, et seni veel koduloomade tapmise kohta teateid pole. Läänemaal on karusid mõnevõrra hõredamalt, sest Rauna sõnul pole siin neile sobivaid metsamasivaid. „Põhja pool leidub neid küll ja nüüd ka Kullamaa ümbruses vastu Raplamaad,” kinnitas ta. „Kui juba meil on palju, mis siis muust Eestist rääkida.”

Euroopa loodusdirektiivi järgi on kaitsealuse liigi kütamise üks võimalik põhjus elanikkonna

turvalisuse tagamine. Raun rõhutas, et karude arvukuse kasvuga kasvab ka inimese ja karu kohtumise tõenäosus, ning tõi näiteid Rumeeniast, Slovakkias ja Itaaliast, kust on teada surmaga lõppenud karurünnakuid.

Paanikaks pole põhjust

KKA looduskaitse peaspetsialisti Tõnu Talvi sõnul ei ole karupaanikaks ikkagi põhjust. „Konfliktid kohtumised karuga on olnud meil ikka taliuinakus loomadega. Mõne aasta eest oli selline jahiõnnetus ja veel varem sattus kaitsevaelane õppusel karuga kokku. Aga need on ikkagi oma loomult õnnetusjuhtumid,” rääkis ta. „Karu on väga teravate meeltega ja ettevaatlik loom, kes inimesega kohtumist igal juhul väldib.”

Ka Tammeleht ei näe, et üldine kütmine ohtu kuidagi oluliselt vähendaks. „Teadupoolest on inimesele statistiliselt ohtlikem poegade emakaruga ja neid niikuinii ei kütita. Teoreetiliselt võib kütmine karude viljakust tõsta, sest populatsioonide kasvukiirus on suur siis, kui on ruumi kasvada. Nii võib kütimisega tekitada „potentsiaalselt ohtlikku rühma”

juurde,” selgitas ta. „Samuti on peaaegu kõik karurünnakud tehtud n-ö enesekaitseks. Kui tekitame karudes hirmu inimese vastu, võib ka karude enesekaitsevalmidus suurenedagi.”

Tammelehe sõnul on parim viis ohtu vältida selle teadvustamine, et karud on olemas, ning selgitamine, kuidas neid kohates käituda, et ei tekiks ootamatuid olukordi. „Jahieeskirja selle punkti lisamine paistab pigem hirmu külvamisena, mitte soovina olukorda tegelikult parandada,” lisas ta.

Lopp juhtis tähelepanu, et varasemate aastate vaidlustes on KKA antud karulaskmisload tunnistatud õigusvastaseks, kuid karud on siiski kütitud, sest esialgsed õiguskaitse pole püsinud jäänud.

„Praegune ringkonnakohtu otsus on esmakordne. Siiski tekib küsimus, kes vastutab, kui riik karusid ebaseaduslikult kütida laseb, ja kes kompenseerib keskkonnakahju,” ütles Lopp.

Raun ütles reedel, et just saanud käskkirja järgi saab nuhtluskarused, kes näiteks kalmistutel pahandust on teinud, siiski kütida.

● KOHALIK TOIT

Tänavuse toidunädala keskmes on kogukond

Toidunädalal saab kaasa lüüa töötubades ja toiduüritustel üle Läänemaa. Lisaks pakuvad kuus söögikohta erimenüüd kohalikust toorainest valminud toitudega.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

MTÜ Kodukant Läänemaa tegevjuht Liis Moor ütles Lääne Elule, et kui esimestel aastatel oli Läänemaa toidunädal keskendunud peamiselt restoranidele, siis nüüd pannakse juba teist aastat rohkem rõhku ka kogukondlikele toiduüritustele. „Rõõm on näha, et need katavad kogu Läänemaa,” lausus Moor.

Populaarsed hoidised

Esimene kogukonnaüritus on täna Vormsi rahvamajas peetav sügislaul ja hoidiste konkurss.

„Eks igal aastal on laat erinev, aga alati on olnud seal suitsukala, mett ja mitmesuguseid hoidiseid,” kirjeldas MTÜ Vormsi Kraam juhatusel liige Rutt Veide. „Eelmisel aastal oli hoidiste konkurss väga populaarne ja siis võitis meil porgandi-kardemoni-moos. Kõik konkursil olevad hoidised on kohalikud.”

Kui palju osavõtjaid tänavu oodata on, selgub Veide sõnul konkursipäeval, sest lisaks registreerunuile on oodata ka kohapeal liitujaid. Hoidiste konkursi peetakse Vormsil teist aastat.

Hoidised on ka järgmisel laupäeval Virtsu mõisatallis algava ürituse „Virtsu maitset 2025” keskmes. „Püüame teha nii laata kui ka hoidiste konkursi.

Toidunädala üritused

- Vormsis sügislaul rahvamajas ja hoidiste konkurss
- Taaveti kultuuritalus Soolu külas heeringa ja klumbisupi teemaline üritus
- Tallinna ülikooli Haapsalu kolledži õppekõõgis noortele mõeldud tervisliku toidu töötuba
- Linnamäe arenguseltsi majas hapendamise töötuba
- Kullamaa käsitöömajas töötuba „Kokakunst Kullamaal”
- Palivere söögitoas lihtsate hommikuampsude töötuba
- Virtsu mõisatallis „Virtsu maitset 2025”
- Fra Mare restoranis Bergfeldt tantsuõhtu Läänemaa maitsetega

Lisaks pakuvad kohalikust toorainest erimenüüd Hapsal Dietrich, Nõva mõisa kohvik, Puhvet Kapp, Roosta resto, Trühvlid & Sidrunid ning Dirhami kalakohvik.

Pakume inimestele võimaluse müüa ja vahetada mis iganes hoidiseid,” rääkis Virtsu arenguseltsi juhatuse esimees Jüri Mõniste.

Mõniste sõnul on kohal ka kaks koolitajat: hobihoidistaja Rain Koor ja Haapsalu kutsehariduskeskuse toitlustamise õpetaja Aili Tervonen.

Hooaja pikendamise lootus

„Koor räägib, kuidas ta oma hobiga tegeleb ja asju purki paneb, olles ise noor arvutispetsialist ja mees-terahvas veel pealekauba. Teine koolitaja räägib pigem hoidistamise tehnilisest poolest. Kindlat teemat pole neile aga ette antud ja läheneme siis loovalt, kuidas kulgeb,” märkis Mõniste. Lisaks on Virtsus näitus hoidiste säilitamise ajaloo, kus saab näha retsepte ja hoidistamisel kasutatud esemeid.

Liis Moor selgitas, et Läänemaa toidunädala eesmärk on kohalik tooraine söögikohtades paremini nähtavale tuua. „Kogukondlike üritustega on tulnud järjest enam toidupärimuse esiletõstmist ja lisandunud laiem toidukultuuri arendamine,” lausus ta.

Toidunädalal osalevad söögikohad on Moori sõnul reeglina kaasa löönud igal aastal. „Need, kes on olnud meiega kaasas, näevad toidunädalal väärtust. Nende toidukohtade, kes on pärast suvehooaega juba kevadeni ukseid sulgenud, motiveerimine osalemiseks on aga üsna keeruline,” lausus Moor.

Ta lisas, et toidunädalat peetakse just sügisel, sest nii püütakse ka pikendada siinset turismi-hooaega. „Et kuurordi piirkonda jõuaksid inimesed ka pärast suure suve lõppu,” rääkis ta.

Läänemere ahvenaceviche passionivinegreti ja Dietrichi leivaga

Läänemaa toidunädala ajal pakub Hapsal Dietrich eelroana Läänemere ahvena ceviche't passionivinegreti ja Dietrichi leivaga. Retsept koosneb ceviche'st, passionivinegretist ja avokaadokreemist. Rooga serveeritakse kalamarja ja leivakrõpsuga. Kogus on mõeldud 1–2 inimesele.

Ceviche

- 1 tk ahvenafiléed
- 0,5 tsiliit
- 0,5 sibulat
- 30 g päikesekuivatatud tomateid
- 10 g värsket koriandrit
- 2 spl oliiviõli
- 1 laim
- soola, pipart

Haki tsilli, sibul ja päikesekuivatatud tomatid ja koriander. Lõika ahvenafiléed kuubikuteks. Riivi laimikoort ja pressi mahl. Sega koostisosad kokku ning maitsesta soola ja pipraga.

Passionivinegrett

- 1 passioon ehk granadill
- 25 g apelsinimahla
- 30 sidrunimahla
- 25 g toiduõli
- 25 g oliiviõli
- 20 g agaavisiirupit
- 15 g tsiliit
- soola

Koori passiooni ja sega kõik koostisosad ühtlaseks vinegretiks. Maitsesta soolaga.

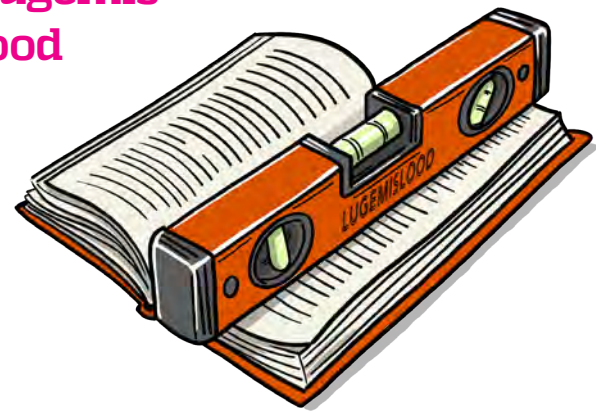
Avokaadokreem

- 1 avokaado
- 50 g oliiviõli
- 1 sidrun
- soola

Puhasta avokaado ja purusta koos oliiviõli ja sidrunimahla. Maitsesta soolaga.

ALLIKAS: HAPSAL DIETRICH

Lugemislood

Kaose korrastajad

Miks kirjanik kirjutab? Kellele ta kirjutab? Lihtsad küsimused. Kes teaks seda paremini kui mõni asjaosaline ise.

Oma esseekogumikus „Tehingud surnutega” üritab Kanada kirjanik Margaret Atwood selgust saada, miks kirjanikud kirjutavad, aga tõdeb, et ei tea, mis sunnib täiemõistustlikke inimesi hülgama kindla pinna ja veetma tervet elu, kirjeldades isikuid, keda pole olemas.

Vastust teadmata loeb Atwood siiski üles mõned võimalikud põhjused. Et õigustada oma läbipõrumist koolis. Et võita ühe teatud naise armastus. Et võita ükskõik millise naise armastus. Et võita ühe teatud mehe armastus. Et võita ükskõik millise mehe armastus. Et heastada oma õnnetu lapsepõlve puudujäägid. Et rahuldada kättemaksu. Ja nii edasi. Loetelu on leheküljepikkune.

Või on lõppude lõpuks kõik hoopis lihtsam? Et kirjanik kirjutab selleks, et raha teenida. Atwood küll seda ei paku, aga võimalik seegi, nii et lisagem omakasu.

Samadele küsimustele otsib oma teoses „Oht olla täie mõistuse juures” vastust ka Hispaania kirjanik Rosa Montero. Tema jaoks on asi mõnevõrra lihtsam. Kirjanik kirjutab, sest see on tema jaoks elu ja surma küsimus.

Miski ei sunni täiemõistustlikke inimesi hülgama kindlat pinna ja veetma tervet elu, kirjeldades isikuid, keda pole olemas. Täiemõistustlik inimene seda ei teegi. Montero järgi teevad seda need, kellel on miski algusest peale peas korrast ära ja muud ei jää üle. Sellepärast balansseerivadki nad hullumeelsuse ja loomingu vahele tõmmatud kõiel. Kirjanik olla on elu- ja surma küsimus.

Eks lugeja või nüüd ise otsustada, mida ta kõige tõenäolisemaks peab. Iseenesest sobiks ju kõik. Kuigi lugeja seisukohast pole sel suuremat tähtsust. Peaasi, et oleks, mida lugeda.

Aga miks lugeja loeb? Mis sunnib täiemõistustlikke inimesi hülgama kindla pinna ja veetma suure osa oma elust, lugedes isikutest, keda pole olemas? Vaevalt põhjused, et õigustada oma läbipõrumist koolis. Vaevalt aitaks see võita mõne kauni naise või mehe armastust, heastada õnnetu lapsepõlve puudujääke või kellelegi kätte maksta. Kas raamatud on lugeja jaoks elu ja surma küsimus? Ega vist.

Raha raamatute lugemise eest ei saa. Ja enamasti püsivad lugejad harvade eranditega ka täie mõistuse juures ning peas neil midagi korrast ära ei ole.

Lugeja eesmärk võiks olla ehk meelt lahutada, kirjaniku oma mitte. Literaati, kes haaraks sule ajaviiteks või lõbu pärast – sellist ei eksisteeri. Mis näitab, kui erinevad on kirjanikud ja lugejad. Need on kaks eri maailma, mille ainus kokkupuutepunkt on raamat. Lugeja jaoks pole tähtis, miks see on kirjutatud.

Või ikka on? Montero käsitleb maailma metsiku stiilhiana, mille kirjanikud vangistavad kaante vahele, olles selle korrastanud, loonud mustri, mille järgi see toimib. Võimalust kaoses korda luua nimetab kirjutamise ühe põhjusena ka Atwood.

Tõsi, kõik sellega hakkama ei saa, aga mõned saavad. Näiteks Poola nobelist Olga Tokarczuk, kelle „Algas ja teised ajad” tabab midagi maailmakorra olemusest. Tokarczuki maailm on üksainus suur (ja imeline) muster. Mitte et seal halbu (ja väga halbu) asju ei juhtuks, juhtub ikka, sest maailm ei ole inimese jaoks eriti sõbralik paik. Aga see on paik, kus kõik on kõigega seotud, kokaraamatu järgi õpitakse lugema, kikkaputkega saadakse lapsi, esimesest ilmasõjast tuuakse kaasa portselanist vatsaga kohviveski. Kõik on võimalik ja miski pole juhuslik või niisama. Kas pole lohutav?

Kirjanikud ja lugejad hoiavad maailma tasakaalus. Ühed taltutavad stiilia ja tekitavad kaoses korra, olgu või illusoorse. Teised loovad seda leheküljel lehekülje järel uuesti. Sest nagu öeldud: maailm ei ole inimesele eriti sõbralik paik, mitte ühelgi ajal.

KAIE ILVES

Nii Vormsil kui ka Virtsus on plaanis hoidisekonkurss.

JUHAN HEPNER

KEELETARK

Käib tohedana ringi

„Tohe” on murdesõna, mida omal ajal soovitasid kirjakeeles kasutada nii Johannes Avavik kui ka Andrus Saareste. Tohe (omastavas tohedana) on olnud

harilik murdesõna Põhja- ja Lääne-Eestis.

Tohe on uhkevõitu, kõrk, aga ka tõre, tusane ja sõnaahter (uhkuse tõttu).

Tegemist on häälikuliselt ajendatud tüvega.

Ennekõike on tohe levinud sõna kirjanduses, näiteks „käib tohedana ringi”, „on jõudnud

oma toheda nina juba igale poole toppida”, „tohedalt anti mulle teada” või „nägu muutus seda juttu kuuldes järjest tohedamaks”.
MONIKA UNDO

KOOLIRÖÖM

Õpetaja Kleemanni tunnis saavad matem

Läänemaa aasta õpetaja ja aasta aineõpetaja Kait Kleemann armastab üle kõige maailmas matemaatikat ja murrab klišeed sellest

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Küsimusele, kas matemaatika on raske, vastavad Oru kooli kaheksanda klassi tüdrukud kui ühest suust, et ee... ja vaatavad üksteisele otsa. „Õpetaja Kaidiga mitte. Meil on temaga vedanud,” ütleb Adriana Kuldmeri. Kleemann õpetab tüdrukuid kolmandat aastat. „Õpetaja Kait on väga tore ja jääb rahulikuks, kui mõnda asja ei oska,” ütleb Maria Lusmägi. „Ta õpetab väga hästi.”

Oru kooli õppejuht Edita Luik on Kleemanni kohta öelnud, et fantastiliselt kannatlik ja hästi rahulik.

Kooli direktori Andres Kampmanni sõnul lähevad lapsed matemaatikatundi hea meelelega, kuigi seda peetakse kõige raskemaks aineks. „Isegi kui matemaatika ei meeldi, siis õpetaja meeldib,” ütleb Kampmann. „Ei ole kuulnud, et mõni nuriseks, et ei taha minna. Matemaatika võib olla ka huvitav.”

See kõik tundub olevat tõsi, mitte niisama pidupäeva- või ilujutt. Tüdrukutel leidub õpetaja kohta vaid kiidusõnu. „Ta on väga lahke ja abivalmis. Oskab väga hästi selgitada,” sõnab Triin Saar.

Kell on veerand kümme, kaheksandike matemaatikatund on just läbi saanud ja õpetaja Kleemann kiirustab Haapsalu kolledžisse, kus ta õpib teist aastat rakendusinformaatikat. Tööpäev Orul on läbi. Tüdrukud ruttavad vene keelde. „Kas see on raskem?” – „Ojaa!” ütlevad nad jälle kui ühest suust ja lippavad minema.

Kõik lihtsalt sujub

Kolmveerand tunni eest valguisid nad koos kaaslastega klassi, võtsid nohinal õpikud-vihikud välja ja jäid seisma, kuni õpetaja nad istuma lubas. Või tegelikult nagu ei lubanudki, sest õpetaja Kleemanni tunnis ei keela-käsi-luba keegi midagi. Kõik lihtsalt sujub ilma tõrgeteta, nagu voolaks lai tasane jõgi.

„Istuge siis kohtadele,” ütleb Kleemann vaikse häälega. Lapsed istuvad sahalal ja jäävad õpetajale otsa vaatama. „Täna õpetan teile rühmitamisvõtet, mida otse õpetama ei pea, aga hea, kui te seda näinud olete. Gümnaasiumis võib seda vaja minna,” ütleb Kleemann. „Proovime. Vaatame, mis välja tuleb.”

Kuigi hing kiskus matemaatika poole, läks Kleemann pärast gümnaasiumi lõpetamist hoopis tehnikaülikooli toiduainete tehnoloogiat õppima. „Mõtlesin, et mis ma selle matemaatikaga teen, õpetajaks ju ei hakka. Kuidas ma lähen klassi ette teismelistega maadlema,” meenutab ta.

Esimestel kursustel oli palju matemaatikat, see oli tore, aga eriala enda kohta tundis ta, et pole vist päris see. Oru kooli sattus ta kuusteist aastat tagasi kuulutuse peale huvijuhiks, aga koolitas end seejärel ikkagi matemaatika-õpetajaks. Ja polnud need teismelised nii hullud midagi. Päris tore-dad olid.

„Mulle nii meeldib,” ütleb Kleemann. „Matemaatika on loogiline. Midagi ei pea pähe õppima, kõike saab tuletada. Tahan, et oleks rohkem lapsi, kes matemaatikat ei kardaks.”

Õpetaja Kleemanni tunnis sujuv kõik nagu võluväl ja matemaatika pole raske.

2 X JUHAN HEPNER

Kait Kleemann

- Sündinud 1981. aastal Pärnus.
- Lõpetanud Pärnu Koidula gümnaasiumi, Tallinna tehnikaülikooli (toiduainete tehnoloogia) ja Tallinna ülikooli (matemaatikaõpetaja), õpib Haapsalu kolledžis rakendusinformaatikat.
- Oru kooli matemaatika-õpetaja 2010. aastast.
- Abielus, kolm last.
- Laulab Canzone kooris.
- Läänemaa aasta õpetaja ja aasta aineõpetaja 2025.

ALLIKAS: SA LÄÄNEMAA
JA KAIT KLEEMANN

Rühmitamisvõte, mida otse õpetama ei pea, kõlab nagu hii-na keel, aga lapsi ei kohuta see sugugi. Nad juba teavad, mis on tegurdamine (rühmitamisvõttega nimelt saab tegurdada) ja muidugi teavad nad, mis on hulkliige. „No kuidas tundus? Kas saite pihta?” küsib Kleemann. „Oli natuke imelik, jah?”

Imelik või mitte, aga napi seitsme-kaheksa minutiga on võte rakendatud ja liitmisest saanud korrutamise. Mis ju oligi eesmärk.

„Nüüd võtame õpikud lah-ti,” ütleb Kleemann leebelt. Sest tegelikult on see, mida otse õpetama ei pea, ikka õpikus ka. „Tee-me paar tükki veel. See esimene on trikiga, aga vaadake, võibolla mõtlete välja.”

Tulede ja vilede

Lapsed hakkavad nohinal pusi-ma, nagu huvitaks see neid töö-pooldest. Küllap huvitabki. Ja seda ilma igasuguste nüüdisaegsele koolile omaste tulede ja vilede-ta. Kõik käib, nagu see ikka on käinud aegade algusest peale. Tunni alguses seistakse püsti, siis avatakse vihikud ja lahenda-takse ülesannet, aga ilma pelgu-se ja sunnita.

Karel Rahu šarž aasta õpetaja tiitli saanud Kait Kleemannist.

„Kas keegi tahab tahvli juur-de tulla?” küsib Kleemann. Mui-dugi tahab, aga mitte nii, et käte-meri. Lihtsalt keegi alati tahab ja tuleb ja teeb. Nagu öeldud: just-kui tasane jõgi voolaks.

• „Matemaatika on loogiline. Midagi ei pea pähe õppima, kõike saab tuletada. Tahan, et oleks rohkem lapsi, kes matemaatikat ei kardaks.”

Isegi klassiruum ise on lihtne: mõned risttahukad, koonused ja püramiidid. Õpikud riulis. Aas-ta õpetaja tänukiri ja Karel Rahu šarž Kleemannist superkangela-sena maailma päästmas, mate-maatikaõpik pihus. Ega see olegi vale, sest Kleemann ütleb, et mate-maatika korstab maailma: õpe-tab nägema eri lahendusi ja loo-ma seoseid.

Olen matemaatikat ikka pida-nud millekski selliseks, kus jäigad reeglid välistavad igasuguse nõ-tkuse, aga Kleemann annab mate-maatikat, nagu oleks see kirjandus või eesti keel. „Vahel võib olla nii, et tuleb mitut moodi välja see asi, mida sa tahad,” ütleb ta õpilastele.

Kleemann käib laudade vahel, heidab pilgu vihikusse, peatub,

silmitseb teraselt ja ütleb: „See on väga hea mõte, see üks sin-na ette võtta. Just mõtlesin, kui-das te sellele võiksite läheneda.”

„Super,” ütleb Oru kooli direktor Andres Kampmann, kui palun tal iseloomustada õpetaja Kleemanni ühe sõnaga. Kui annan tal-le ühe lause, ütleb Kampmann sekunditki kõhklemata: „Õpe-taja, kelle peale võib sada prot-senti kindel olla.”

Pääses kitsikusest

Viisteist aastat tagasi sattus Kampmann suure kitsikusse, mis tabab iga koolijuhti, kui matemaatik otsustab pensioni-le minna. Nii juhtuski, aga noo-ruke huvijuhist Kleemann asus matemaatikat õppima ja võttis teatepulga üle. „Väga sujuvalt läks,” meenutab Kampmann.

Kleemann jälle poleks ehk oma ainukest ja suurt armas-tust matemaatika õpetamise vastu leidnudki, kui asjaolud poleks kokku langenud: koht jäi vabaks ja, juba koolis tööl, sõandas ta õpetajaameti vali-da ning jäi sellele truuks. Nii et vedas kõigil: temal, õpilastel ja koolijuhil. „Ma olen väga õnne-lik,” ütleb Kampmann.

Viisteist aastat klassi ees on pikk aeg. „See on läinud kuidas

Läänemaa aasta õpetaja Kait Kleemann tuli 16 aastat tagasi Oru kooli h.

Matemaatikale pihta kõik

kui raskest ainest.

...vihuiks, aga hakkas aasta pärast matemaatikat õpetama.

gi,” ütleb Kleemann ja lööb sõrme nipsu.

Mis õpetajatöö juures kõige toredam on? „Kõige toredam,” kordab Kleemann, jääb hetkeks mõttesse ja ütleb: „Kõige toredam on see, kui lastel hakkavad silmad särama.”

Kaheksas klass on rühmitamisvõttega ühele poole saanud. Kõju teha jääb see ja see. „Tee ära, näitate ette ja saate viie,” ütleb Kleemann. Et kuidas nii? Et ilmtingimata viie? Aga nii on jah. Kuna rühmitamisvõtte on midagi sellist, mida otse õpetama ei pea, siis ei pea otse ka tegema, aga selge see, et kõik teevad. Või peaaegu kõik. Kui on tehtud, siis ongi viis. Ega matemaatikaga ole nagu kirjandiga, et teed küll, aga pole ikka päris see. Kui matemaatika ülesanne on lahendatud, siis on ta lahendatud.

Tükeldavad nohinal

Tund kulub. Kaheksandikud asuvad geomeetria ja vana hea pindala kallale. Kui pole tegemist tavalise ristküliku või kolmnurgaga, vaid millegi keerulisemaga, siis... „Mis me siis teeme?” küsib Kleemann. „Just! Tükeldame ära. Väga väike-seks tükeldata ei maksa, muidu on neid juppe liiga palju.”

Lapsed tükeldatavad ja arvutavad nohinal. „Kui oleks teistmoodi tükeldanud, kas siis oleks vastus sama?” küsib Kleemann. Ikka, jah. Sama muidugi.

Aga auklik ristkülik? Kuidas sellega saaks? Eks ikka nii, et auk tuleb maha lahutada. „Proovime ühe aukliku ka teha,” ütleb Kleemann ja vaatab kella. Tunni lõpuni on jäänud viis minutit. „Proovige lõpuni pusida. Kes valmis saab, siis siit saate kontrollida,” ütleb ta ja keerab sülearvuti ekraani klassi poole.

Keegi ei ürita piiluda. Pusivad ise. Kolmandat aastat Kleemanni käe all olnud kaheksandike silmad juba säravad. „Nendega läks kuidagi kiiresti jah,” ütleb ta. Seitsemenda klassiga läheb veel aega. „Istuvad vaikselt, lahendavad, aga ei julge küsida, kuigi natuke juba naeratavad,” ütleb Kleemann.

Matemaatika raskuse ütleb ta olevat kliše. „See tuleb kodust kaasa, et ema ei osanud, isa ei osanud, ega mina ka oska,” ütleb Kleemann. „Mina annan jupi ette, ütlen, et proovige. Vihik on harjutusväljak. Teed valesti, tõmbad maha, teed uuesti. Kui nad selleni jõuavad, siis läheb mõnusamaks.”

Uurin, kas kõigil. „Ei, kaugeltki mitte kõigil,” ütleb Kleemann. Eks temagi käest küsita, nagu on matemaatikaõpetajate käest ikka küsitud, et milleks seda vaja on. Kleemann küsib vastu, et milleks küsija jõusaalis kätekõverdusi teeb, milleks seda vaja on. „Ütlevad, et jõudu on vaja, selleks teevadki. Matemaatikaga on sama asi, see on nagu treening, ajutreening. Ja aju läheb elus vaja,” ütleb Kleemann.

Kui ta just klassi ees pole või kolledžis ise koolipingis ei istu, siis laulab ta Canzone kooris või teeb süüa. Omal ajal viis just king kokakunsti vastu ta toiduainete tehnoloogiat õppima, aga see polnud kaugeltki nii tore kui kokata. „Eile tegin õunapomme,” ütleb Kleemann. Matemaatika vastu need muidugi ei saa.

Kaunid krüsanteemid

Praegu, oktoobri alguses, on mu aias värve veel päris pillavalt, kuigi viimase nädala hallaööd on julgeid südastügisesei õisi juba natuke rikkuma hakanud. Aga ei ole need sügisel öitsevad püsililled nii õrnukesed midagi ja avavad öökülmi trotsides uljalt üha uusi õisi. Nii rõõmustavad sügisastrite ja villülaste, kikkaharjade, sügislilled, hiliste kukesabade ja särava päevakübara kõrval praegu silma ka eredavärvilised aedkrüsanteemide (*Chrysanthemum x grandiflorum*) laigud.

Ma pean krüsanteeme nii nende visuaali kui ka kasvatuse lihtsuse poolest üheks parimaks sügiseseks püsililleks ning seepärast on mul aias peenardes kasvamas viis eri sorti, millest ühegi nimi ei ole teada. Mõni neist on hangitud nimetuna mõne teise taimehullu käest, mõni samamoodi nimetuna ostetud turuvärvast või Võhma sügisesealt taimelaadalt, kus üks vanade meie kliimasse sobivate krüsanteemide kollektsionäär neid vahel müümas on käinud. Just niimoodi neid aasta läbi peenras elada suutvaid ning normaalsel ajal öitsema jõudvaid krüsanteeme Eestis saabki.

Muidugi on potikrüsanteeme kõik lillepoed täis, küll titepeasuuruste täidisõitega, küll tillukeste lihtõitega ja kõigeaga, mis sinna vahele jääb. Muidugi võib ka niisuguse krüsanteemi endale peenrasse istutada, aga siis juhtub umbes viiel juhul kümnest, et taim ei elagi talve üle ning ülejäänud viiel juhul ei jõua järgmisel aastal enne talve öitsema minna. Umbes ühel korral kolmekümnest võib meil aga vedada ja kanäe – siis olemegi leidnud sellise sordi, mille öitsemisaeg on meie kliima jaoks piisavalt varajane (s.t taim jõuab septembri jook-sul ikkagi öitsema) ja ühtlasi külmakindel. Minuga pole seda tegelikult kunagi juhtunud, kuid ma olen kuulnud, et mõnel õnneseanel on vedanud.

Sellepärast ongi minu aia krüsanteemid pärit kohalike taimepaljundajate käest. Nii on vähemalt kindel, et me ei põrmitse sügis otsa lihtsalt rohelist puhmast, millesse alles esimese lume paiku tekivad esimesed krimpsus öiepungakesed. Asi on selles, et krüsanteemid, Ida- ja Kesk-Aasia päritoluga kuulsad lilled, vajavad loodusomast keskmiselt natuke soojemat kliimat, kui meil on, ja mitte nii tugevat sesoonset päevavalguse muutumist. Hiinas ja Jaapanis ei ole suvepäevad nii pikad kui meil, krüsanteemid vajavad öiepungade loomiseks palju lühemat päeva. See tähendab, et juunis, juulis ja isegi augustis nad isegi ei mõtle veel öiepungade loomise peale, vaid hakkavad sellega tegelema alles sügisese pööripäeva paiku. Lillepottide ja lõikeõite jaoks kasvatatakse krüsanteeme Euroopas kasvuhoonetes, kus taimi kunstlikult kella-st kel-lani pimendatakse, et tekitada neile mulje sügis saabumisest ja vajadusest öitsema hakata.

Eesti aedades talvituvad probleemideta ja hakkavad normaalsel ajal öitsema (septembris, väga-väga üksikud sordid ka augusti lõpus) maailma kõigist krüsanteemisortidest vaid kõige varasematest varaseimad. Ja kuigi krüsanteemide sordiaretus on maailmas hullumeelse ulatusega, õnnestub see varasemast varasem öitsemine saavutada vaid väga üksikute sortide puhul. Krüsanteemid, mis meie aedades püsikutena ringlevad, on need üksikud leiud, mis on end õigustanud, mida on edasi jagatud ja mis on võibolla juba aastakümneid liikunud niimoodi nimetuna aia-st aeda. Tõenäoliselt on suurem osa neist koguni Nõukogude Venemaa sordiaretuse tulemus, sest pikal okupatsiooniajal oli eesti aiandushuvilis-tel ligipääs ainult Venemaa ja teiste liiduvabariikide aretajate loomingule ning Venemaal tehti sordiaretuse alal imeasju. Seda päritolu on päris kindlasti minu aia kõige varasem, juba augusti lõpus puhkev võikollaste täidisõitega nn Ukraina krüsanteem. Nii mulle öeldi, kui selle sain – et emataim on toodud juba aastakümnete eest Ukrainast, ja niimoodi ta mu taimenimekirjades-se ka läks. Pärast teda puhkevad septembri jook-sul järgemööda veel üks valge täidisõieline, väga tume punane täidisõieline, telliskivioranz täidis-õieline ja särav roosa lihtõieline krüsanteem.

Krüsanteemid.

FREEPIK.COM

Muidugi ei tasu peenrkrüsanteemidelt oodata selliseid lapsepeasuurusi öiepalale, nagu vahel on lillepoodide lõikekrüsanteemidel. Aiakrüsanteemide õied on nendega võrreldes üsnagi vähela-dased, läbimõõduga 4–8 cm. Osav aednik saab suuremate õite saavutamiseks (näiteks lõikeõiteks) aga käärid käiku lasta ja lõigata hõredatest õisikutest kõik ülejäänud öiepungad ära, jättes öievarre kohta ainult ühe alles. See õis kasvab siis palju suuremaks, kui sort muidu ette näeks.

Kui meil on olemas see õige, rahvaselektisiooni läbinud sort, siis ei ole krüsanteemide kasvata-mine aias sugugi keeruline. Neile on vaja päike-sepaistelist (vähemalt kuus tundi ööpäevas) nor-maalse niiskustaseme ja huumusrikka aiamul-laga peenart mitte väga tuulises kohas. Sügisel hilja, kui äraõitsenud öievarred maha lõikame, jäävad maapinnale vaid väga lamedad ja hõlm-jad madalad lehed, mis lähevad lume alla talvi-tuma. Kevadel kasvatab see lehevaibake ennast natuke kõrgemaks ja suve teisel poolel sirguvad sellest mättast üsna jäigad saledad varred, mil-lele samuti kinnituvad tuttavad hõlmjad lehed. Kui päev on sordi jaoks piisavalt lühikeseks muu-tunud, hakkab ta vartele looma vähem või roh-kem hõredaid õisikuid öiepungadega, mis puh-kevad millalgi sügisel jooksul.

Need sordid, mis nimetuna Eesti aeda-des levivad, mingit talvekate ei vaja. Kui aga katsetada lillepoe potikrüsanteemiga avamaal, siis talle võiks igaks juhuks kuivi lehti ja kuuseoksi peale laotada küll. Samuti võib potikrüsanteemidel lasta toaknal lõpuni öitseda ja siis viia nad jahedasse keldrisse talvituma. Sel juhul peab neid aga aeg-ajalt natu-kesehaaval kastmas käima, sest päris läbi kuivada nad talvel ka ei taha. Aga nagu juba enne ütlesin: tõenäosus, et see krüsanteem meil järgmisel sügi-sel normaalsel ajal öitsema hakkab, on ikkagi üli-väike, nii et kas nii suur hool väärib ikka vaeva.

Üks võrgur on siiski ka aiakrüsanteemidel. Nimelt ei ole nad pikaajalised püsikud ja kui ole-me unustanud nad umbes neljandal kasvuaastal välja kaevata ja noorendada, siis sellele järgnev talv võib tõepoolest nende ole lõpetada. Kuid seda mitte külmaga. Lihtsalt taimel eluring on siis läbi saanud. Krüsanteemi noorendamiseks kaevame puhma kevadel ettevaatlikult välja, jagame väik-semateks osadeks, mõne tüki anname sõbranna-le ja mõne tüki istutame natuke eemale uuesti maha. Täpselt sama vana koha peale ma teda taga-si ei paneks, isegi kui sinna uut komposti lisada. Minu kogemus näitab, et vana koha peale tagasi istutatud noor krüsanteem ei edene sama hästi kui uue koha peal. Võibolla eritavad nende juu-red kasvukoha mulla sisse mingisuguseid aineid, mis ühel hetkel kasvamist pidurdama hakkavad. Nii käituvad näiteks ju ka piparmündid, monar-da ja üheaastane aedastergi.

Kui see noorendamise vajadus välja arvata, siis on tõesti aedkrüsanteemide kasvatamise kõige ras-kem osa endale selle õige taimel hankimine! Aga seegi pole lootusetu. Tasub kevaditi lillelaataidel, Facebooki taim vahetusgruppides või mõnel aia-külastusel silmad lahti hoida – ja siis särab meil lillepeenras tore värvikas krüsanteemipuhmas terve kõleda sügisel kuni esimese lumeni välja.

MITU JALGA

KELLEL NELI JALGA ALL,
SELLEL KÄPP ON KINDEL.
PÜSIB PÜSTI PAREMINI,
VÕIDAB IGAL RINDEL –
NÄITEKS JOOKSEB KIIREMINI,
KES EI TEAKS MEIST SEDA?
TORMAB HOBUNE VÕI KOER –
KES KÜLL PÜÜAKS TEDA!
NELJAL JALAL NELI JÕUDU,
KAHEL JALAL KAKS ON.
(VÄLJA ARVATUD KÜLL SIIS,
KUI MÕNI JALGNE PAKS ON.)
AGA MIKS SIIS SAJAJALGNE
VENIB NAGU TIGU?
ON TA LOOMULT SELLINE
VÕI LIIKUEDES TEEB VIGU?

LASTESUDOKU

5				2
3				1
	2		1	
	3		2	
1				4
2				3

KAKURO

			30	32	3	4		
		15					18	
		16						10
29	29	34				4		
34					26	3		
17			31			10		
16			4	11	3			
	16							
		11						

KINGAKONTS		VERI (LUULEK.)	PARTISAN	AMERIIT- SIUM	KUU	SÕJA- JUMAL	ASTAAT	SAJAND	KIRJANIK PILDIL	JÄME JUPP	RISTIUSU ALTARI- SAKRAMENT	HÖBE	HEA TUJU TUNNUS	PIKO-	PRIVAAT-	HÜPPE ERGUTUS- HÜÜATUS	ASUM TALLINNAS							
MONUMENT									PLUTOO- NIUM															
ESIK- LOOMALINE								EESTI POLIITIK PEA TAGAOSA						KREEKA TÄHT VARDALIHA										
LÜHISÕNUM				IRIDIUM SALK, RÜHM			AUTO... (REHV) TEHISARU				EESTI HELILOOJA (IN + NIMI) RUTEENIUM													
B NAABER		SAARESTIK TÄIESTI, TÄIELIKULT			KEPP VENE MEHENIMI				SILLAKE PAREMUS TEISTE EES						PLATS INDIAAN- LANE									
TIHU- MEETER			AUDIO- VIDEO- JUURES (MURDES)			ORJUS, RÕHUMINE TEISITI				LUTEETSIMUM ÜKSIK- AATOMEIST KOOSNEV			VISMUT TÄHENDUS- ÕPETUSEGA TEGELEJA			1. RATSAVÄE- KUUB		MILLI- MEETER	VESI-, VEE-	SELLES- SAMAS KOHAS	LÖKE OHVRI- ANDIDE PÕLETAMI- SEKS (LUULEK.)	HÄBELIK	AUTOMARK	
JORDAANIA PEALINN							HÜVASTI (LASTEK.)					PRANTSUSE KIRJANIK NAISENIMI				(NAFTA)- UTTEJÄÄK PETTE- KUJUTLUS								
KEEL EUROOPAS							UIMASTI																	
																								
OKSTEST MAJA				LENNU- FIRMA JALANÕU				MODULEE- RIMISSEADE SÜÜTUSE TÕENDUS						ALEVIK RAPLAMAAL NÄITUS- MÜÜK				VIIT MOODI LINNUTIIB PÜHKIMIS- VAHENDINA						
LIITIUM			NOOT RIIDU			HÄRRA KAASLANE PUIESTEE					VAAT RÕHTPEEL				MUTEERU- NUD ISEND TSITRUSVILI						RAAMATU- KOGU PIDULIK LÕUNASÖÖK			
50.		SÕIDULAUD KESKLINNAST MÕÖDA VIIV LIKLUSTEE					SUUR KOGUS MILJON (KÕNEK.)					KEEL AASIAS PUNAPARTEI							KOHA (MURDES) EESTI DIRIGENT					
LAHTISTE SILMADEGA									EESTI OLÜM- PIAVÕITJA (IN + NIMI) MI-DIEES								KEELED VANAAJA ITAALIAS KOER (LASTEK.)					URAAAN EUROOPA KESKPANK		
VÄIKE SUUPISTE					POLIITILINE JA MAJAN- DUSLIK SUUND NOOT										LAHTI- TEGEMINE LANTAAN								GRAND PRIX	
RE-DIEES				PÕRANDA- KATE 1000.							KESKKOOL PÜHAPÄEV			TÖÖ JA TEGEVUSE SFÄÄR KÜLA							SÜDAME- UURING SAAR			
MAITSE- TUNNE								EESTI NÄITLEJA					KLAASI- MISTÕODE TEGIJA											

6. oktoober

00:25 Hommik Anuga **01:35** Nullpunkt **02:22** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:05** Terevisioon **11:30** Prillitoos **12:30** Maahommiku lood **13:00** La Promesa **13:55** Pühapäevalõuna **14:20** Pärimusmuusika lõikuspidu. Etnokulp **15:00** Stanley Tucci avastamas Itaaliat **15:45** Südamesei **16:35** Õnne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Mullist välja **20:30** Osoon **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Välisilm **22:10** Lõhki rebitud. Iisraeli-Palestiina plakatisõda **23:05** Klassikatahed

01:00 Brokenwoodi mõrvad **02:50** Vanamehe film **04:35** Roaldi retked **05:25** Postimees.ee **06:00** Reporter+ **06:30** Telehommik **09:10** Silmast silma **09:40** Telehommik **12:30** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Kuuuuriija **21:30** Silmast silma **22:00** Öhtul **23:00** Kiired ja ilusad Gruusias

01:00 Seaduse nimel **01:55** Üks nädal Jesperi ja Mariga **02:50** Papad Mammad **03:45** Stop! **04:15** TV3 uudised **04:45** Stefaniga Armeenias **05:30** The Floor – valluta võidupõrand **07:30** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **09:00** The Floor – valluta võidupõrand **11:00** Su nägu kõlab tuttavalt **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Armastuse silmadega **16:30** Kirgede torm **17:30** Kätemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Märgatud Eestis **21:30** Roaldiga trellide taga **22:30** John Wick 4

01:05 Louis Theroux' intervjuud **01:50** Beyoncé ja Solange – popikuninganna ja tema õde **02:45** Kaabakatest kangelaesteks **03:48** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Audrey varjupaik **07:20** Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Pörsas Peppa **08:00** Karu Karla **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Ella, Oscar ja Huu **08:20** Anna ja sõbrad **08:30** Kahepoolne reeglid **08:40** Ollie ja Kuu **08:50** Rõõmus Koll **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Probleem kalmuküünaldeg. Helsingi fotoret. Laidevahe linnud **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Armastuse romula **11:50** 31. jaoskond **12:15** 31. jaoskond **12:35** Aasta õpetaja gala **14:20** Ukraina stuudio **14:50** Tanel Padari kontsert Vabaduse väljakul **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Angelo reeglid **16:10** Susapusa Okidos **16:25** Riuklikud loomad **16:28** Kapten Stella **16:30** Ella, Oscar ja Huu **16:40** Kriipsu Juku kodu **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Loomarahva TV **17:10** Kirbu-Krants **17:20** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **18:00** Luise ja Oliver **18:10** Tom ja Fluffy **18:15** Tom ja Fluffy **18:25** Luka lustisõdurong **18:35** Lucas **18:40** Onu Heino. Tõrva lastelaulu lood **18:45** Osoon. Probleem kalmuküünaldeg. Helsingi fotoret. Laidevahe linnud **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Tõde ja valed **20:55** 100 luulepärl **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Punk teraapia **22:00** Tsirkus Tuomento **23:25** Uus algus **23:50** Keskea rõõmud

7. oktoober

00:05 Ringvaade **01:10** Südamesei **01:55** Tuleb tuttav ette. Aastavahetuse muusikasaated **02:42** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:05** Terevisioon **11:30** Maahommik **12:15** Osoon **12:45** Maahommiku lood **13:00** La Promesa **13:55** Pühapäevalõuna **14:20** Estraadisangarid **14:50** Sissi **15:40** Südamesei **16:30** Õnne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Valimisstuudio **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Valimisstuudio **22:25** Queen of F*cking Everything **23:20** Kirjandusministri juures **23:50** Ringvaade

00:00 FBI: Rahvusvaheline üksus **00:55** Öhtul **01:50** Kelgukoerad **02:40** FBI: Rahvusvaheline üksus **03:50** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Kuuuuriija **13:35** Silmast silma **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Täistund **21:30** Öhtul **22:30** Krimi **23:00** Roaldi retked

02:00 Saatanlikud koduabilised **02:50** Märgatud Eestis **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Märgatud Eestis **10:30** Roaldiga trellide taga **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Taevas Cornwalli kohal **16:30** Kirgede torm **17:30** Kätemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Laser **21:30** Sotid selgeks! **22:00** Võimalik vaid TikTakis **22:30** Mõjutaja

01:05 Peaosas Kate Winslet **01:50** 31. jaoskond **02:10** 31. jaoskond **02:35** Kaabakatest kangelaesteks **03:37** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Tom ja Fluffy **07:15** Tom ja Fluffy **07:25** Vilda **07:30** Pörsas Peppa **07:35** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **08:00** Riuklikud loomad **08:05** Luise ja Oliver **08:15** Luka lustisõdurong **08:25** Anna ja sõbrad **08:35** Angelo reeglid **08:45** Susapusa Okidos **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. COP28 Dubais. Hundijaht Vormsil **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Armastuse romula **11:50** 31. jaoskond **12:10** 31. jaoskond **12:35** Luud **13:30** Välisilm **14:00** Tsirkus Tuomento **15:25** Rannitsakandja. XXVIII laulupidu „Iseoma“ **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Angelo reeglid **16:20** Puuonni lood **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Kriipsu Juku kodu **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Loomarahva TV **17:10** Kirbu-Krants **17:20** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **17:58** Kriipsu Juku kodu **18:00** Floor paneb reeglid paika! **18:10** Röövlitütar Ronja **18:35** Lucas **18:45** Osoon. COP28 Dubais. Hundijaht Vormsil **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Tõde ja valed **20:55** 100 luulepärl **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Punk teraapia **22:00** Kõik on hästi **23:30** Tantsi minuga

8. oktoober

00:50 Südamesei **01:40** Tuleb tuttav ette. Neli blondi ja neli brunetti **02:26** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:35** Õnne 13 **12:05** Mullist välja **12:35** Maahommiku lood **13:00** La Promesa **14:05** Pühapäevalõuna **14:30** Elu lugu **14:40** Viru. Vabaduse saatkond **15:45** Südamesei **16:35** Õnne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Tähelepanu! Tegemist on teadusega **20:05** Pealtnägija **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Esmene stuudio **22:05** Egon Nuter. Saladus sees **23:05** Pea ees vette. Tai Kuningriigis **23:35** Ringvaade

00:00 Vale jälgedel **00:55** Öhtul **01:50** Kelgukoerad **02:40** Vale jälgedel **03:30** Krimi **04:00** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Täistund **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Tagasi juurte juurde **21:30** Öhtul **22:30** Eestlased Lõuna-Koreas **23:00** Mustad lesed

00:15 Saatanlikud koduabilised **01:10** Laser **02:05** Sotid selgeks! **02:30** Võimalik vaid TikTakis **03:00** Läbi suve Taaviga **03:25** Kahevõitlus **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Taveale lähedal **16:30** Kirgede torm **17:30** Kätemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **21:30** Mees majas **22:30** Minu IKEA kodu **23:00** Taavi Mallega Aafrikas

01:00 31. jaoskond **01:20** 31. jaoskond **01:45** Armastuse romula **02:10** Öö pärijad **02:35** Kaabakatest kangelaesteks **03:38** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Loomarahva TV **07:20** Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Floor paneb reeglid paika! **08:05** Rebased ja mägrad **08:15** Puuonni lood **08:25** Angelo reeglid **08:45** Pörsas Peppa **08:50** Anna ja sõbrad **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Armastuse romula **11:55** Eesti imelised aastaajad **12:00** Riigikogu infotund **14:00** Kõik on hästi **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Ernest ja Celestine **16:10** Susapusa Okidos **16:20** Puuonni lood **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Robot Ruudi avastab maailma **16:45** Anna ja sõbrad **16:55** Oodo **17:00** Audrey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **17:58** Kriipsu Juku kodu **18:00** Floor paneb reeglid paika! **18:10** Röövlitütar Ronja **18:35** Lucas **18:40** Maalides head. Laulupesa ja sõbrad **18:45** Osoon **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Planeet Maa III **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Punk teraapia **22:00** Kodukoht **23:30** Minu kuritegu

9. oktoober

00:35 Südamesei **01:30** Tuleb tuttav ette. Kodukandilood **02:16** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Hommik Anuga **12:45** La Promesa **13:50** Pühapäevalõuna **14:10** Vera **15:40** Südamesei **16:30** Õnne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** OP **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Esmene stuudio **22:05** TeadusEST **22:35** Stanley Tucci avastamas Itaaliat **23:20** Pealtnägija

00:05 James May: meie mees Jaapanis **01:05** Öhtul **02:00** Kelgukoerad **02:50** James May: meie mees Jaapanis **03:50** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Tagasi juurte juurde **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Kevad südames **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Armastuse malev **21:30** Öhtul **22:30** Jälg **23:00** Vösavinkel suvitab **23:55** Clarksoni farm

00:00 Peidus pinna all **02:35** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **03:30** TV3 uudised **04:20** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Kurvist kurvi: Ida-Virumaalt Tallinnasse **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Mees majas **10:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Homme unistame koos **16:30** Kirgede torm **17:30** Kätemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **21:30** Pöördes **22:30** Šaakali päev **23:40** Üle ja ümber: Autoga Kolumbias

01:10 Uus algus **01:35** Armastuse romula **02:00** Öö pärijad **02:30** Kaabakatest kangelaesteks **03:32** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Loomarahva TV **07:20** Floor paneb reeglid paika! **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Ernest ja Celestine **08:05** Rebased ja mägrad **08:20** Pörsas Peppa **08:25** Oodo **08:30** Puuonni lood **08:40** Luise ja Oliveri mängud **08:42** Anna ja sõbrad **08:50** Audrey varjupaik **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Laevavrakid. Matkaisuutamine. Suur-koovitaja **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Armastuse romula **11:55** Valimisstuudio (eesti viipekeeles) **12:50** Valimisstuudio (eesti viipekeeles) **13:35** Esmene stuudio **14:00** Kodukoht **15:30** Laste-kirjandusministeerium **15:45** Superkangelaste kool **16:00** Angelo reeglid **16:15** Ollie ja Kuu **16:25** Luz ja orkester **16:30** Rebased ja mägrad **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Oodo **17:00** Audrey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lunnisaar **18:00** Muumioru lood **18:20** Mina ja Miia **18:45** Osoon. Laevavrakid. Matkaisuutamine. Suur-koovitaja **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Maailma Loomade salaelu **20:50** Eesti imelised aastaajad **20:55** Siia tuleb teater **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Punk teraapia **22:00** Tšingise tütar **23:30** Kosmos meie vahel

10. oktoober

00:05 Ringvaade **01:10** Südamesei **01:59** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** OP **12:30** Elu lugu **12:50** La Promesa **13:50** Kaadris. Noored kotkad **14:10** Noored kotkad **15:40** Südamesei **16:30** Õnne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Muusikast Mihkel Rauaga **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Karen Pirie **23:15** Värvimuusika

00:50 Öhtul **01:45** Kelgukoerad **02:35** Tagasi juurte juurde **03:25** Eestlased Lõuna-Koreas **03:50** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Südamesei **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Kevad südames **19:00** Reporter **20:00** Kelle suu suitseb? **20:35** Kas lõõme käed? **22:00** Kõök **22:30** Pahad poisid

00:40 Zevakin ja Valting vs Ameerika **01:35** Pöördes **02:30** Suletud uste taga **03:25** Kahevõitlus **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Kurvist kurvi: Ida-Virumaalt Tallinnasse **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **10:30** Pöördes **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Suveunistus **16:30** Kirgede torm **17:30** Kätemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **21:30** Pöördes **22:30** Šaakali päev **23:40** Üle ja ümber: Shanghai rüütlid

01:25 Armastuse romula **01:55** Öö pärijad **02:20** Kaabakatest kangelaesteks **03:23** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Audrey varjupaik **07:20** Pörsas Peppa **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Rebased ja mägrad **08:05** Luz ja orkester **08:10** Lunnisaar **08:15** Oodo **08:25** Anna ja sõbrad **08:30** Väike täitsa suur pois **08:35** Angelo reeglid **08:45** Ollie ja Kuu **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Looduskaitsekoerad. Saarmas. Linnusalgal **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Tõde ja valed **11:50** 31. jaoskond **12:15** 31. jaoskond **12:35** Teeme ära! **13:30** Esmene stuudio **13:55** Tšingise tütar **15:25** Mina ka **15:30** Ninjakunstnik **15:55** Kriipsu Juku kodu **16:00** Angelo reeglid **16:10** Ollie ja Kuu **16:25** Loomalood **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Väike täitsa suur pois **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Audrey varjupaik <

Sex appeal

(Seksapiil)

A. H. TAMMSAARE

Ta viskas endiselt pea aisa otsale ja vahtis tagasi, nii et silma-valged välkusid.

„Su ruun on ju lihtsalt totakas!” karjus Juku nüüd. „Sellele pole muud vaja kui teivast.”

Ja Juku läks oma pambuga uuesti vankri taha, vedrutas seal jällegi oma põlvi ning viskas ta koorma otsa tagasi. Siis käis ta uurival pilgul vankri ümber, tõmbas viimaks paraja arssinase koerakaika välja, läks Miku keelust hoolimata hobuse juurde ja tahtis hakata sellele andma. Et hoiduda kõige halvema eest, andis Miku ise kärmesti piitsaga ruunale paar korda aisa pealt, ja kui see ei aidanud, siis ka aisa alt. Aga selle tagajärjeks polnud midagi muud, kui et ruun võttis aina rohkem südant: ta lõi kogu oma keha ja jõuga tagasi, nii et sedelgarihm löigati nagu noaga pooleks ja rangid läksid peaaegu kõrvuni.

„Mis tühja selle piitsaga sipsid, see ei tee ju sellele väänkaelale midagi,” ütles Juku Mikule, „las mina annan talle paar tulist, küll sa siis näed, kuidas tal jalad all keri-

ma hakkavad.” Ja ta tõrjus Miku pahema käega eemale ning tõstis paremaga arssinase koerakaika, et läigitada ruunakesele esimehe „tuline”. Aga ei Juku ega Miku olnud kumbki tähele pannud, et nende toimingut oli juba mitu inimest jäänud seisatades vaatlema. Kui nüüd Juku tõstis oma koerakaika, et murda ruuna kangekaelsust, astus kõnniteelt tema juurde vanem daam ja ütles:

„Mis te sellest loomast siin piinate?”

Juku kaigas jäi kõrgel pea kohal nagu kivistunult silmapilguks peatuma ja langes siis ilma hoobita rammetult alla, kuna Juku ise pöördus daami poole ja vastas:

„Siin piinab loom inimesi, aga mitte inimesed looma.”

„Te panete hobusele raskema koorma peale, kui see jaksab vedada, ja siis hakkate teda peksma,” ütles daam.

„Siin on ju allamäge, koorem kipub ise kandu,” vastas nüüd Miku. „Hobusel polegi vaja vedada, ärgu pidagu ainult kogu nelja jalaga vastu.”

„Jätke oma rumalad seletused endale,” ütles daam nüüd närvi-

liselt. „Loom pole ometi nii kuri ja tark nagu inimene, kes ajab aina kiusu ja jonni.”

„Proua,” tahtis Miku vastata, aga daam sõnastas teravalt vahele: „Mina ei ole proua, palun väga.”

„Siis preili?” küsis Miku. „See pole teie asi, mis ma olen,” vastas daam.

„Jäta see vanatüdruk,” ütles nüüd Juku Mikule.

„Mis?” karjus daam selle peale. „Mis te ütlesite? Ah sõimama? Tapate puuhaluga vaest, rumalat looma ja ise lähete häbematuks!”

„See loom pole vaene ega rumal,” ütles Juku, „ta on targem kui teie.”

„Seda saame kohe kuulda,” vastas daam ja hakkas heleda häälega kutsuma kordnikku. „Loomade piinamisel peab olema ükskord lõpp. Kui inimene ei kuula heaga, siis peab teda sundima kurjaga.”

● „Loomade piinamisel peab olema ükskord lõpp. Kui inimene ei kuula heaga, siis peab teda sundima kurjaga.”

2.
osa

„Mis kisa see siin on?” küsis ta.

„Need mehed siin piinavad seda hobust, ja kui mina julgesin neid keelata, hakkasid nad sõimama.”

„Missugused need mehed?” küsis kordnik daamilt, kes pöördus nüüd ümber hobuse ja puukoorma poole, et käega näidata meestele. Oma üllatuseks nägi ta veel ainult ühte meest, nimelt Mikut, kuna Juku oli vahepeal koorma otsast oma pambu võtnud ja ruttu lähema nurga taha kadunud.

„Nad olid ju esiteks kahekesi,” ütles daam nõutult, „kuhu see teine siis nii äkki sai.”

„Kas olete üksi või on teid kaks?” küsis kordnik Mikult.

„Üksi, ikka üksi, härra kons- taabli-saks,” vastas Miku.

„Aga kas esiteks olite kahekesi, nagu see daam tõendab?” küsis kordnik.

„Mina olin ikka üksi ja see teine oli üksi,” vastas Miku.

„Ja kus see teine siis nüüd on?”

„Aga kust mina seda tean,” vastas Miku.

Järgneb

SUDOKUD

		5	9		2	3	
6							1
	9		6		4		5
		3		6		4	
	2						8
		9		8		5	
	1		4		6		3
7							5
		2	7		1	6	

			5		2		
	3		9		4		1
2				8			6
6							4
		4	2	9	7	6	
5							2
9				1			8
	1		8		9		2
			3		5		

Kuhu minna

● KINO

Haapsalu kultuurikeskuses: „Rooside sõda” 4. okt kl 11, 6. okt kl 19.30. „Ühemõõtmeline mees” 4. okt kl 13, 6. okt kl 17.30.

● KOHTUMISÕHTU

Ootame huvilisi raamatukogu lugemissaali 7. oktoobril kell 17.30 Sõnarännule. Lugejatega kohtuvad Jelena Skulskaja, Jaan Pehk ja Triin Soomets.

● MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum K-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K-P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda K-P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R-P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum

(Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–16. Muul ajal ettellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum

1. oktoober – 1. mai avatud ettelimisel roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud T–L 10–17. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

● NÄITUSED

Lasteraamatukogus (Wiedemanni 11) „Põgus pilguheit läbi aja. Eesti illustraatorite loomingut” 31. oktoobrini.

Haapsalu kultuurikeskuses ja linnagaleriis (Posti 3): 5. okt kl 14 Maris Karjatse, Sandra Ernitsa, Mirjam Variku, Kristiina Aarna ja Annika Haasi näituse „Rõõm & raev” avamine.

Keskraamatukogu (Posti 3) **trepigaleriis** Flenno-Ugria näitus „100 aastat soome-ugri iseolemist” novembri viimase nädalani.

Raamatukogu vitriinides raamatunäitused „Poeetiline Haapsalu”, „Tähestikunäitus” ja „Haapsalu loeb” oktoobri lõpuni.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): **majagaleriis** Vändra muusika- ja kunstikooli õpilastööde näitus „Karvased ja sulelised Vändrast” 18. oktoobrini. Galeriid avatud T–R 14–18, L 12–16.

Lihula muuseumis (Lihula mõis, Linnuse tee 1): Aide Leit-Lepmetsa joonistuste näitus „Lihula rahvarõivas pliatsi ja paberiga” jääb avatuks oktoobri lõpuni. Külastamine muuseumipiletiga eelneva kokkuleppe alusel. Näitus „Lihulas sündinud loodusteadlane Wilhelm Konstantin Frommhold Petersen” püsiekspositsioonis. T–L kell 10–17.

Asuküla seltsimaja galeriis

(Mägari küla): grupinäitus „Ülestähendusi metsikutelt radadelt” 15. oktoobrini. T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

● RAAMATUKOGUD

Keskraamatukogu (Posti 3) ja **lasteosakond** (Wiedemanni 11) E–R 10–18, L 10–15, **laenutuspunkt** (Kastani 7) T 14–17, R 11–14.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K–N 12–13.30, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E–K 10–18, N 14–19, R 10–14. www.lib.haapsalu.ee.

„Õige!” hüüdis Juku pilkavalt. „Inimest peab sundima, aga seda kabu preilit peab põlvili maas paluma.”

„Hihihihil!” irvitas suure häälega keegi poiss, kel oli pea peal madal ja lai peergudest korv, mis helevalge rätikuga oli kinni kaetud. „Kabu preili! Hihihihil!”

Daam läks näost siniseks, valgeks, kollaseks ja punaseks, ning pöördudes irvitava poisi poole, küsis:

„Te kuulsite, mis see häbemaatu mees ütles?”

Poiss jättis naeru, vahtis daamile natukese aega tunnistavalt otsa ja vastas siis nagu arusaamatuses:

„Mis? Mina kuulsin? Ei, mina pole midagi kuulnud.”

„Aga mis te siis naerate?” küsis daam.

„Ma ei naera ju,” vastas poiss ja tegi oma korviga minekut, aga niipea kui oli pööranud daamile selja, pahvatas ta uuesti naerma ja karjus suure häälega: „Kabu preili! Kabu preili!”

Daam mõtles pöörduda oma endise küsimusega teiste poole, aga sel hetkel saabus kordnik, noor hakkaja näoga mees.

Leidke Lääne Elu lähimast poest

- Kullamaa Coop
- Kõmsi Coop
- Linnamäe Coop
- Palivere Coop
- Risti Coop
- Taebla Coop
- Vanalinna Coop
- Lõpe Coop
- Koluvere Coop
- Haapsalu kaubamaja Coop
- Lihula Coop
- Uuemõisa Coop
- Virtsu Coop
- Tuudi Coop
- Vatla Coop
- Haapsalu Maxima

- Metsa pood
- Kastani pood
- Jaama mini-Rimi
- Haapsalu super-Rimi
- Haapsalu Olerex
- Parvlaev Leiger
- Parvlaev Tiit
- Parvlaev Tõll
- Parvlaev Piret
- RRLehtus Lihula pood
- Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus
- Rannarootsi Selver
- Haapsalu Kiitsi tankla
- Tallinna bussijaam
- Lihula Grossi pood

Lugege veebis online.le.ee.

Lääne Elu

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.

Toimetus 473 7222,

kuulutused ja reklaam 473 7111,

e-post info@le.ee, reklaam@le.ee

Kodulehekül: www.le.ee

Peatoimetaja Alvar Õepa

Toimetajad Kaie Ilves, Malle-Liisa Raigla,

Andra Kima, Kaire Reiljan, Juhan Hepner

Keeletoimetaja Riina Tobias

Kujundaja-kujundaja Tiina Kelviste

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste

Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504

Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod

Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031,
SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:

tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

MÜÜK

HAAPSALU UKSETEHAS MÜÜB PUITBRIKETTI. UUS HIND 175.-/alus! INFO 472 0800.

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa kastmõrd ja kolm rivimõrda. Püügiruu 29–32. Tel 502 0654.

Müüa ajaloolise püügioiguse nakkevõrgud. Tel 56606129.

Sõelutud mulda 6.-/tonn Sepaküla karjääris. 527 9239, 5803 1087.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Küttepuude müük: valge lepp, sanglepp, metsakuiv okaspuu. Mõõdud vastavalt soovile. Täpsem info: 5697 5216.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

TURG

TALVEKARTUL VÖRUMAALT! Müün 11.–12. okt Haapsalu turul toidukartulit. Erinevad sordid. Kõjuveo võimalus. Samas müün kapsast, porgandit, peeti. Tel 5198 7065.

MITMESUGUST

Võtame vastu üleliigsed raamatud. Tuleme ise järele. 5615 5175.

TEENUS

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtmed kätte lahendused. Dekkan.ehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Hauaäärste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekäevude puurimine ning projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, kärg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus- ja üldehitustööd nii sees kui ka väljas. Saabtehtud OÜ, 5454 0423.

Ohtlike puude raie, võsaloikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Pakume professionaalseid siseviimistlustöid:

- maalritööd
- pahteldamine ja tapeetimine
- põrandate paigaldus
- siseuksed ja liistud
- väikesed remonditööd

+372 508 0945.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E–P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Salvkaevude puhastamine, süvendamine, remont, rõngaste vahetamine, kaevumajade ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

Korstnapühkimine. Tel 553 1826. www.laanekorsten.ee.

Developing Ehitus OÜ
Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail: info@developingehitus.ee.

TÖÖKUULUTUS

Bellfire OÜ otsib oma Palivere tehasesse õmblejat ja pehme mööbli valmistajat. Väljaõpe kohapeal. Info tel +372 511 3551.

Osaühing Viktra otsib oma meeskonda tehniliselt taibukat ja hakkajat inimest!

Sinu ülesandeks saab:

- aiamaajade tehniliste jooniste lugemine ja nendega töötamine,
- arvutiprogrammide (Excel, Outlook) kasutamine,
- suhtlemine nii kolleegide kui ka koostööpartneritega,
- CNC-seadmete valdkonnas tegutsemine – freesiterade kokkupanek, seadistamine, teravuse hindamine ning kõrguste ja laiuste reguleerimine,
- automaatfreesi (AMD) failide koostamine ja sisestamine, masina kasutamise õppimine kogunud operaatori juhendamisel,
- laudade liikumise jälgimine masinasse ja masinast välja ning nende korrektne märgistamine.

Meie pakume:

- põhjalikku väljaõpet kohapeal – kõik, mida sa täna veel ei tea, õpid selgeks meie meeskonna toel,
- toetavat ja sõbralikku tööõhkkonda,
- võimalust areneda nüüdisaegsete CNC-seadmete ja tootmisprotsesside juures.

• palk kuni 11.-/h bruto.

Kui see kirjeldus kõnetab sind, siis ootame sind meie meeskonda! Palun saada oma CV: erki@viktra.ee.

Toimetust kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKEKUSEST
Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi sühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus. weebly.com/

KAKURO									
		23	9		10	21		28	19
		12			13			14	
6		4							
				11				16	
				18				15	
3				21					
			25						
	22					13			
12									12
19						13			
12					13	27			
					24				
		15							
		12						12	10
	13				16			9	
10				23				4	
4				15		12			
			18			20			
	4	29						28	16
12					15				
19					28				
					13				
	13			26					
19				18					12
21								4	
						13			
7				12			15		
11				4			12		

Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me väikes leinas langetame pea...

Südamlik kaastunne Allale abikaasa, lastele isa ja lastelastele vanaisa

VALDE RABA
kaotuse puhul

Natalia laste ja lastelastega

Sügav kaastunne Martinile isa

ANTS SIBULA
lahkumise puhul.

OÜ Läänemaa Invest

Avaldame kaastunnet Merlele isa ja Liisule, Elinale ja Androle vanaisa

TUUDOR RAHKEMAA
kaotuse puhul.

KÜ 12 majarahvas

Tunneme kaasa lähedastele

ANTS SIBULA
surma puhul.

AS Uninaks

Meie siiras kaastunne Seppi Svetlanale kalli venna

ENDEL LEPMANI
lahkumise puhul.

Merike, Velli, Vaike ja Hilja

Südamlik kaastunne Margitile kalli isa

ANTS SIBULA
kaotuse puhul.

Kolleegid Virtsu Konsumist

Kaastunne Merle Keskkülale

isa
surma puhul.

AS Uninaks

Südamlik kaastunne kõigile lähedastele

ANTS SIBULA
lahkumise puhul.

Ülejõe pere

Sügav kaastunne Aimele, Vaikele ja lastele

ANTS SIBULA
ootamatu lahkumise puhul.

Paali lapsed peredega

Suurepärase kingiidee – Lääne Elu tellimusega kinkekaart!

Saadaval 1 kuu, 3 kuu, 6 kuu, 12 kuu kinkekaardid.

Andke soovist teada meili teel le@le.ee või vormistage ost toimetuses: Posti 30, Haapsalu.

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

TALLINNA KREMATOORIUM

PAKUME KÕIKI MATUSETEENUSEID
HAUA-, URNI- JA TUHASTAMISMATUSED
MATUSE VORMISTAMISE VÕIMALUS INTERNETIS
KORRALDAME MATUSEID ÜLE EESTI
ÖÖPÄEVARINGNE TRANSPORT
KAKS KABELIT

www.krematoorium.ee
telefon 623 8808 (24h)
Pärnamäe tee 36
Tallinn

HINGEVIIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviivul.ee
info@hingeviivul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviivul@gmail.com / 58 503 340

KESSU KÄRVET

MAFFi fotovõistlus toetab Metsküla kooli

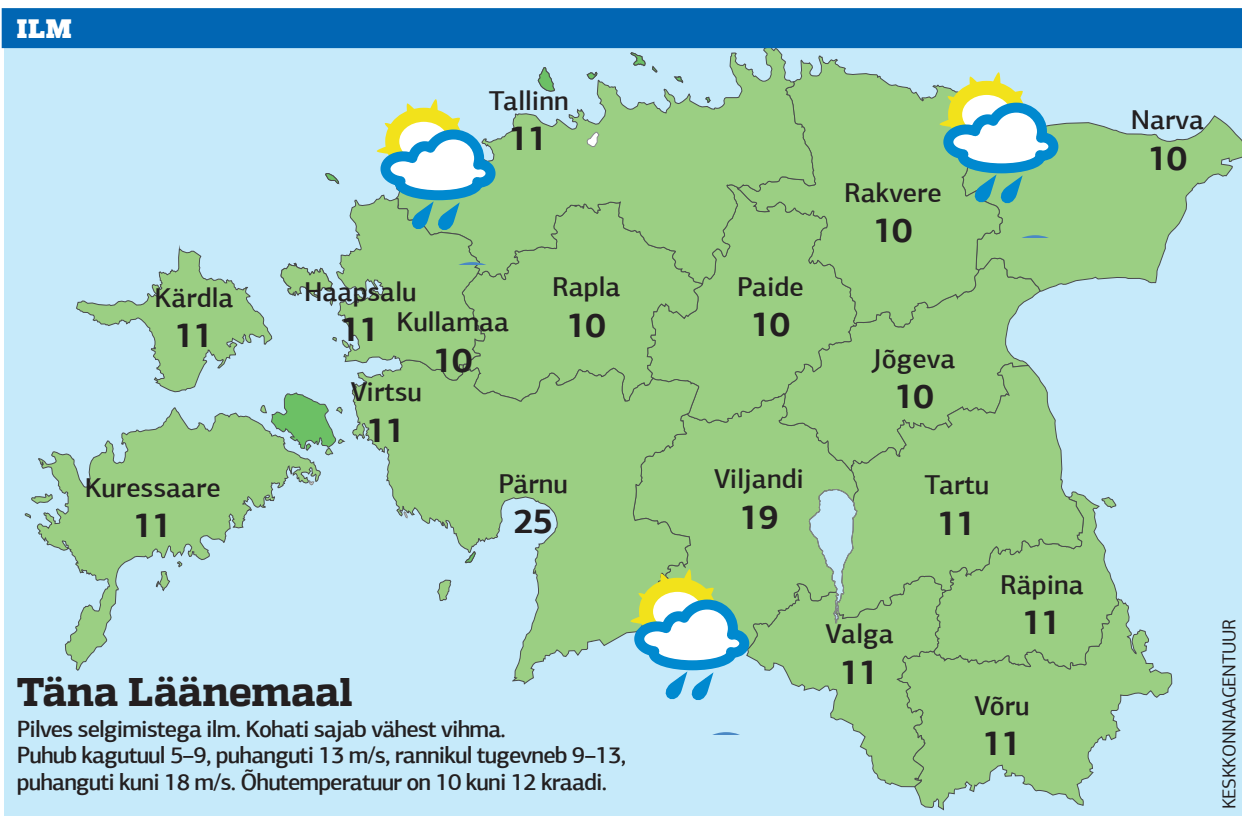
Matsalu loodusfilmide festivali mulluse fotokonkursi parimad tööd läksid oksjonile, mille müügitulu annetakse Metsküla koolile.

Matsalu loodusfilmide festivali peakorraldaja Maris Altmann ütles, et ettepaneku oma foto loovutada ja miks mitte ka oksjonile panna tegi üks mullune võitja. „Teised olid samuti huvitatud,” sõnas ta.

Enampakkumisele osta.ee oksjoniportaalis läks alghinnaga 25 eurot 14 fotot, neist kümmele on juba pakkumisi tehtud. Kõige kõrgema hinnaga oli eile keskpäevaks „Kübarate paraad” – Kessu Kärveti seenepilt, mis maksis 50 eurot. Üle 40 euro maksis Kaarel Kaiseli foto esimestest kevadistest rändlindudest. Oksjonid lõpevad 8. oktoobri õhtul kl 19.

Mullusele konkursile Matsalu teemal laekus üle 40 autorilt 170 pilti, millest žürii valis välja 25 võitjat. Tänavusele konkursile saabus 300 fotot 80 autorilt.

KAIE ILVES

Täna Läänemaal

Pilves selgimistega ilm. Kohati sajab vähest vihma. Puhub kagutuul 5–9, puhanguti 13 m/s, rannikul tugevneb 9–13, puhanguti kuni 18 m/s. Õhutemperatuur on 10 kuni 12 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
7°...14°	8°...15°	5°...15°	6°...15°	
kagu-, lõunatuul 5–9 (17) m/s	lõunatuul 3–7 (13) m/s	kagutuul 1–3 m/s	lõunatuul 2–4 m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalaast nõu, räägime, mis kinnisvaraturul toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohvi ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA

Annely Sermat
+372 513 5163
annely@karjaku.ee

HOBILADU

Kaater – Alates 45€/kuu | Auto – 20€/kuu
| Mootorratas – 10€/kuu |
ATV – 15€/kuu | MUU KOKKULEPPEL

laanevara.ee +372 518 7706

Haapsalu, Uuemõisa, Tehnika tn

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE

Katusehooldus.ee
SATUSED KODU

- Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- Katus säilib kauem ja maja saab värske välisilme
- Küsi hinnapakkumist:

tel 5550 9476 / info@katusehooldus.ee
www.katusehooldus.ee

TrepiAbi
www.trepiabi.ee

tarneaeg 3-4 nädalat

Tel 5560 1008

Teeme midagi ilusat!

Teeme seda koos!

Ma ei oska mitte midagi!

See on nii õudne!

Kas ma saan hakkama?

Äkki rikun telefoni ära!

Kas tuleb tuttav ette?

Nutitelefon õpik – võti nutimaailma
Palun toeta Hooandjas õpiku „Nutitefon ehk Tark mees taskus” väljaandmist

Toetajaid pean meeles õpiku tänulehel

Usun sinusse ja loodan sinu peale!

Õpiku autor Tiia Avik

<https://hooandja.ee/campaigns/opiku-nutitefon-ehk-tark-mees-taskus-valjaandmine/view/general>

Ette tellimisel on õpik poe hinnast oluliselt soodsam! tiiaavik.weebly.com

Nutitelefon õpik

- aitab hirmust üle saada
- paneb silmad särama
- muudab paljude elu

hooandja.ee

Kampaania lõpeb 12.10.2025

Ära maksa rohkem kui vaja!

Aknad ja ukSED intressivaba järeelmaksuga 3 kuuks.

- Ei mingit intressi
- Ei mingit lepingutasu
- Ainult 3 võrdset makset

ARUTECH PARIMAD AKNAD OÜ
Posti 41, HAAPSALU
Tel 1516, 5551 3052, 472 9529
haapsalu@arutech.ee, www.arutech.ee

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluaäred, lepidud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Regionaalhaigla Veriteenus

TULE DOONORIKS,

kui oled terve, puhanud ja söönud, kehakaaluga üle 50 kg, 18–60aastane.

Võta kaasa isikult toendav dokument!

Mammograafiabussi ajad OKTOOBRI

VILJANDIMAA
01.10 ja 21.10 – 23.10 Viljandi linn, C.R Jakobsoni 2a (Tervikumi ees)

LÄÄNEMAA
02.10 Risti, Lihula mnt 2, Coop parkla
03.10 Taebla, Haapsalu mnt. 6, Lääne-Nigula Vallamaja ees
06.10 – 08.10 Haapsalu, Rannarootsi Keskuse ees

RAPLAMAA
13.10 – 14.10 Kohila, Keskväljalju parkla
15.10 Kehtna, Lasteaia 12, Coop parkla
16.10 – 17.10 Märjamaa, Sauna 2, Rahvamaja kõrval
20.10 Järvakandi, Tallinna mnt. 33, Kandi Konsumi parkla

IDA-VIRUMAA
27.10 – 29.10 Narva, Võidu prospekt 2, Geneva kontserdimaja parkla
30.10 – 31.10 Sillamäe, Kesk 28, Ujula parkla

REGISTREERIDA SAAB TÖÖPÄEVADEL KELL 8.00-16.00 TELEFONIL 6003155